

[Kommunikationsministeren]

P&T søger at beskytte svensk tv ud til ca. 100 km fra den svenske station Hörby på kanal 43. Af denne grund er der allerede fra starten lagt stærke begrænsninger på effekt og antennehøjde i tilladelsen for lokal-tv-senderen i Svendborg på kanal 43, som på grund af de frekvensmæssige begrænsninger er eneste mulighed for lokal-tv i Svendborg.

Svendborg lokal-tv udnyttede i begyndelsen kun tilladelsen med en meget lille sender med 20 m antennehøjde på Tåsinge, men fra december udnyttedes den tilladte effekt (1 kW) fra TV 2-stationen i Tved, hvor antennen er placeret ca. 85 m over jorden.

Da Sydsjælland, Møn og Falster som nævnt ligger uden for det beskyttede område for svensk tv fra Hörby, vil de tidligere muligheder for langdistancemodtagning ikke kunne genetableres.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Spørgsmål om fremme af forespørgsel nr. F 18:

Forespørgsel til miljøministeren og arbejdsministeren [om, hvor langt regeringen er kommet i sine overvejelser om en sammenlægning af tilsynet med det ydre og det indre miljø].

(Forespørgslen anmeldt 25/1 90).

Formanden:

Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg Tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Forhandling om redegørelse nr. R 6:

Kulturministerens redegørelse af 6. december 1989 om den danske kulturudveksling med udlandet.

(Redegørelsen anmeldt 6/12 89. Redegørelsen givet 6/12 89. Beslutning om forhandling 6/12 89 og 28/12 89).

Forhandling**Jimmy Stahr (S):**

Jeg vil gerne starte med at sige tak for redegørelsen. Jeg har læst den med stor interesse. Da jeg også sidder i Folketingets Erhvervsudvalg,

kan jeg fortælle alle, der vil høre det, at den kulturpolitik, redegørelsen giver udtryk for, på mange måder ligner regeringens erhvervs politik, nemlig at man godt kan lide at tale om disse ting. Man bruger store ord om alt det, man gerne vil lave, men når det kommer til realiteterne, er der ikke ret meget at hente. Det gør sig også gældende, når det drejer sig om vores kulturelle forhold til udlandet, som vi skal diskutere i dag.

Jeg vil gerne kvittere for, at ministeren starter med, at vi i april sidste år havde en konference på Brandbjerg Højskole. Jeg vil også gerne takke for, at jeg fik lov at være med. Det var en vellykket konference med en engageret, åben, ærlig og konstruktiv debat.

Hvad kom der så ud af al den åbenhed og alle de initiativer, som debattørerne lagde for dagen? I redegørelsen opsummerer ministeren det, man i fortsættelse af arrangementet på Brandbjerg Højskole har gjort. Det er, står der her, et møde med Dansk Kunstnerråd. Man må vist nok sige, at diskussionen på Brandbjerg var større end det, der kom ud af den. Det er det, jeg godt vil klage lidt over, når det drejer sig om redegørelsen. Jeg ønsker på den anden side ikke, at det skal ende i en negativ debat, og at vi kun skal være sure og alt sådan noget. Jeg ved jo, at ministeren så om lidt vil sige, at jeg bare er sur, at der er ikke nogen visioner, eller hvad man nu plejer at sige ved en sådan lejlighed. Det vil jeg ikke udsættes for, så derfor vil jeg nu vende mig rigtig positivt mod fremtiden og spørge: Hvad er det, man kunne gøre? Hvordan ville man stille sig, hvis man nu var kulturminister? Hvilken opgave ville man stille sig selv? Vi har i Socialdemokratiet snakket lidt frem og tilbage om, hvordan vi skulle prioritere de mange ting, der er at tage fat på. Jeg skal nævne nogle af dem, som vi ville tage fat på. Som nr. et vil jeg nævne Østeuropa.

Jeg synes, at ministeren her skulle gribe en enestående chance for at være på forkant med udviklingen. Der er ingen tvivl om, at Østeuropa har et savn efter at se andre steder hen. Jeg tror, at Danmark kunne være blandt de lande, der kunne give Østeuropa nogle impulser. Jeg tænker ikke mindst på ministerens eget hjertebarn: folkeoplysningen. Jeg tænker f.eks. på højskolebevægelsen. Jeg ved f.eks., at Askov er interesseret. Andre højskoler vil sikkert også være interesseret i at komme i en udveksling, i en debat med Østeuropa. Det var nogle af de steder, man aktivt kunne tage fat.

[Jimmy Stahr]

Jeg synes også, det må være muligt på andre kulturelle områder at give en hjælp. Jeg synes ikke, der er meget at hente i redegørelsen på dette område. Måske er det, fordi udviklingen går så hurtigt. Derfor vil jeg også bare nu bede ministeren om at have det med i sine overvejelser og måske her i salen løfte sløret, hvis der faktisk er sat nogle initiativer i gang, inden redegørelsen her blev skrevet i december måned. Jeg er godt klar over, som ministeren så rigtigt skriver i redegørelsen, at »Situationen i Europa i dag er vidt forskellig fra i går.«

Det er jo visdomsord, som ingen af os kan tvivle på. Derfor kunne det være, at der er sket noget siden i går. Det er for øvrigt den sætning, der indleder det, som jeg vil tage som det eneste, jeg vil citere noget om. Problemet med denne redegørelse er, at der ikke står noget særligt i den. Der står nemlig senere i det afsnit:

»Regeringen er også indstillet på at se eventuelle fremtidige støtteforanstaltninger i relation til Øst i et bredere områdeperspektiv. . .«

Jeg mener, ministeren er sikret fra nu af og i al evighed således, at der ikke behøver at ske noget, for der er ikke nogen løfter i det, som nogen senere kan hænge ministeren op på. Det synes jeg er forkert, når det drejer sig om Østeuropa, og det er specielt i det afsnit, det står. Jeg synes netop, at her skal vi være aktive og tage fat nu, hvor der sker noget. Jeg minder om – det skriver ministeren også et sted, at der er taget ét eneste initiativ, nemlig Kulturinstituttet i Riga, men det er taget af private, og det typiske er, at det faktisk ikke skete med ministeren som spiller.

Det andet, som Socialdemokratiet vil pege på, er det nordiske område. Vi skal nemlig passe på, at vi for det nye ikke glemmer det gamle. Det nordiske er et meget gammelt område, og derfor må vi ikke glemme det. Når jeg er sammen med mine nordiske kolleger, synes jeg, at flere og flere af dem brokker sig lidt over os og siger, at vi vender os mere og mere væk fra Norden. Det synes jeg ikke vi skal have siddende på os. Jeg finder det også kulturelt forkert, bl.a. fordi de fleste af os næsteften at være danskere i hvert fald føler os som nordboere. Vi har institutionerne til det arbejde, men jeg tror, at vi kunne gøre mere ud af det.

Vi skal også huske på, at når vi går til det store udland, så skelner man ikke så meget mellem de forskellige nordiske lande, men betragter os

langt hen ad vejen som en enhed. Vi gungrer også en del mere som en del af Norden end som Danmark alene.

Det gælder f.eks., når vi vender os mod det tredje område, jeg vil pege på, nemlig USA. Her er det klart, at vi har ikke råd til at lege med blandt de store, når vi skal lave kulturfremstød i USA. Her kunne vi så prøve at tænke kreativt og vende det om. Rundt omkring i USA sidder der danskere i betydelige stillinger, som lærere på universiteter og i virksomheder osv. Hvad med at prøve på at sætte dem i gang, samle dem et eller andet sted i USA og give dem den fornødne opbakning, måske også lidt penge til at sætte spillet i gang? Så tror jeg, at mange af dem gerne ville være med og også nok selv skulle klare det økonomiske. Det vil altså sige, at vi her skulle lave en kulturudveksling på et helt andet niveau end det, vi er vant til at se.

Det fjerde område vil jeg ikke gøre så meget ud af. Det er EF. Her kunne man i hvert fald tage et enkelt initiativ. Jeg tænker på, at der kunne laves f.eks. et nyhedsbrev, således at vi dér samlede de ting, der skete rundt om i Europa. Et sådant nyhedsbrev kunne sendes ud et par gange eller fire om året. Jeg tror, de fleste af os har et problem med Europa. Vi har en fornemmelse af, at der sker så meget, men vi kan ikke overse det. Derfor ville det være rart, at vi på dansk initiativ gik i gang og sagde, at vi vil prøve at samle alle disse ting og kort beskrive dem, ligesom vi f.eks. har det nordiske nyhedsbrev, så folk, der er interesserede i Danmark, kunne sætte sig ned og få de rigtige adresser og måske derved selv gå i gang med initiativer af den ene og den anden slags. Altså kulturministeren hjælper det i gang, og senere hen vil dette nyhedsbrev måske blive en institution i EF, som så ligger i København.

Det er igen et spørgsmål om at tage initiativer, og det er bestemt ikke altid et spørgsmål om penge, men at der bliver gjort noget.

Nu har jeg et gult problem heroppe, så der ryger noget af min tale, men det må så komme i anden omgang. Jeg vil skynde mig at sige, at når vi taler om penge, så kan de jo også komme tilbage igen. Der er i virkeligheden her tale om en investering, og meget af det får vi tilbage i form af f.eks. øget interesse, erhvervsinteresse og øget turistinteresse for Danmark. Vi kan måske regne med, hvis kulturministeren ville snakke med industriministeren, at redde nogle af pengene tilbage.

[Jimmy Stahr]

Det skulle nødig være sådan med kulturpolitikken, ligesom det er med regeringens industripolitik, at debatten om den mest drejer sig om, om vi fortsat overhovedet skal have en sådan.

(Kort bemærkning).

Helge Sander (V):

Efter at hr. Jimmy Stahr havde forsikret os om, at han ikke ville være negativ, startede han med noget, som også vi kunne glæde os over, nemlig at vi i vort kultursamarbejde med Østeuropa skulle satse på folkeoplysning og på højskolerne. Det er selvfølgelig vigtige ingredienser nu, hvor demokratiet skal til at udvikle sig.

Jeg vil bare ganske kort sige til hr. Jimmy Stahr, da han tog det under overskriften, så vidt jeg kunne forstå: »Det vil Socialdemokratiet«. Jamen så gør det! Jeg synes da, det er meget vigtigt; der er da en del, der er kolossalt vigtigt, nemlig at vi i små enheder hjælper netop de folk i Østeuropa, som gerne vil lære noget om vores demokrati. Der er i hvert fald et område, hvor jeg synes man ikke så meget skal henvende sig til kulturministeren eller til alle andre, men gøre noget selv: gå ud og vær med til at udbrede det kendskab, vi har til en demokratisk tradition.

Jeg kan sige, at vi inden for Venstre har en lang række initiativer i gang. Inden for f.eks. landbruget ved jeg at man på det seneste her på Sjælland har haft besøg af gæster fra både Polen og Østtyskland, hvor man har talt landbrug, men også de kulturtraditioner, som vi har herhjemme, fordi det har de, som hr. Jimmy Stahr sagde, kolossalt behov for i disse lande netop i disse uger.

(Kort bemærkning).

Jimmy Stahr (S):

Det skal bare være en kvittering til hr. Helge Sander. Selvfølgelig vil Socialdemokratiet også gerne gøre noget, og vi gør for øvrigt allerede noget i forhold til Østeuropa, men jeg tror også i den sammenhæng, vi snakker om det i dag, at kulturministeren, som jo har et meget nært forhold til folkeoplysningen, måske kunne støde ekstra til os. Det ville pynte, hvis Kulturministeriet også var med.

Ud over det synes jeg, det er alle tiders, at både Venstre og Socialdemokratiet er med på banen.

(Kort bemærkning).

Duetoft (CD):

Jeg glædede mig også over hr. Jimmy Stahrs tale, for mange synspunkter går lige på det, jeg kommer tilbage til senere. Jeg har et enkelt spørgsmål. Jeg vil godt spørge, hvilket organ i EF der skulle lave dette nyhedsbrev. Mig bekendt har Socialdemokratiet i Markedsudvalget og andre steder i årevis fortalt, at der ikke skal være et kulturpolitisk samarbejde i EF. Nu glæder det mig da, at der skal være det, selv om det så starter måske på et lidt lavt niveau med et nyhedsbrev.

Jeg vil spørge, om hr. Jimmy Stahrs udspil her i dag betyder, at vi, hvis det nu skete, ikke ville få en sag i Markedsudvalget på det.

(Kort bemærkning).

Ingerlise Koefoed (SF):

Jeg føler mig en lille smule skidt tilpas over denne diskussion om Østeuropa, fordi jeg synes, at Folketingets partier har en vilje til at komme sådan ovenfra og nedefter og give noget god kulturpolitik og demokratipolitik til Østlandene. Med fare for at blive misforstået vil jeg vove at påstå, at vi kunne lære noget af Østlandene på dette område. De har en tradition for folkekultur, som vi godt kunne lære noget af. Da der kom strejke i Tjekkosllovakiet sidste år, strejkede ikke alene arbejderne, da lukkede teatrene, idet skuespillerne strejkede. Det synes jeg var flot, og det gjorde et dybt indtryk. Jeg vil godt spørge: Hvad indtryk ville det gøre her i landet, hvis teatrene lukkede, hvis skuespillerne strejkede sammen med arbejderne? Ville man tage det højtideligt? Det betød noget for udviklingen i Tjekkosllovakiet, så vi kan også lære noget af det.

(Kort bemærkning).

Jimmy Stahr (S):

Jeg skal undersøge, hvilket organ jeg ville anbefale tog det på sig i første omgang. Jeg henvendte mig til kulturministeren, om han ville sætte aktiviteten i gang, men der kan sagtens findes et organ inden for EF. Jeg er ikke spor bange for, at jeg som dybt engageret socialde-

[Jimmy Stahr]

mokrat kunne gå med i det uden at komme i konflikt med mit forhold til EF's kulturpolitik. Her er i virkeligheden tale om at gøre noget, der skal bredes ud over hele Europa og for øvrigt gå til alle andre steder i verden.

Så vil jeg sige til fru Ingerlise Koefoed, at selvfølgelig alt, hvad vi taler om i dag, er vel noget, der forudsætter gensidighed, men vi er af gode grunde her nødt til at tale om, hvad vi vil gøre den ene vej. Så regner jeg da med, at vi får noget den anden vej. Jeg har i hvert fald ikke nogen hoven indstilling over for østeuropæisk kultur. Jeg tror, at vi ikke vil blive befrugtet af den i samme grad, som vi går ud med vores.

Formanden:

Så er vi tilbage til ordførerrækken. Fru Eva Møller.

Eva Møller (KF):

Også jeg vil gerne indlede med at takke kulturministeren for redegørelsen, som jeg lige som hr. Jimmy Stahr har læst med interesse. Det, der har glædet mig at læse i redegørelsen fra kulturministeren, er, at vi her fik et eksempel på, at internationalt samarbejde er andet end forsvars- og sikkerhedspolitik, er andet end økonomisk politik og eksportpolitik, at det handler om andet end udveksling af ny teknologi eller måske hindring af udveksling af ny teknologi, fordi man endelig vil beholde tingene for sig selv. Jeg synes, det er rart, at vi ved gennemlæsning af redegørelsen kunne se, at der også i vort samarbejde med udlandet var en humanistisk eller, om man vil, en kulturel dimension og ikke blot allé disse meget behårde teknologiske ting, som vi er så tilbøjelige til altid at synes er det vigtigste og det første, vi skal have med os, når vi begynder at tale om et samarbejde med udlandet.

Hvis man nu endelig synes, at det er det vigtigste, skal jeg da ikke undlade at gøre opmærksom på, at vi også udmærket ved – det kan da måske så være baggrunden for, at en række mennesker synes, at kultursamarbejde med udlandet er så væsentligt – at dette, at man har et fornuftigt kultursamarbejde med udlandet, i en lang række tilfælde også smitter af på den politik, der i øvrigt kan føres. Hvis vi havde et godt og fornuftigt kulturelt samarbejde med udlandet, var der måske en lang række af de øvrige tiltag, der var ganske unødvendige. Det kunne

godt være, at forsvars- og sikkerhedspolitikken og den internationale spænding kunne mindskes noget, hvis vi havde en langt bedre kulturel forståelse af hinanden. Vi havde måske også mulighed for flere eksportmarkeder, både den ene og den anden vej, hvis vi kendte mere til hinandens kultur, og vidste, hvad det var for nogen knapper der skulle trykkes på, hvordan man skulle forhandle, og i øvrigt hvilke varer man nemt kunne sælge – rent bortset fra at et kulturelt fremstød også i mange tilfælde følges op af eksportmæssige fremstød. Derfor synes jeg, det er godt, at vi får fokuseret på det hele.

Jeg synes også, at man i den sammenhæng skal mærke sig, at det ikke blot er en tendens, der måske gør sig gældende her i Danmark. Vi har set i de sidste par år, at vi ved CSCE-forhandlingerne har fået opprioriteret den humanitære del, menneskeretsdelen, af det og vigtigheden af, at man f.eks. har fri kommunikation og lignende tværs over landegrænserne. Det synes jeg at vi skal glæde os over.

Debatten her har vi vel i en vis forstand taget en lille smule hul på den 9. januar, hvor vi havde de to beslutningsforslag, B 45 og B 46, om kultur- og uddannelses-Eureka'erne. Jeg vil gerne gentage, hvad jeg sagde ved den debat, at det for Det Konservative Folkeparti var vigtigt og ønskeligt, at vi fortsat satsede meget bredt på valget af de organisationer, gennem hvilke vi formidlede kultursamarbejdet med udlandet.

Jeg talte dengang om, at der var såvel en nordisk dimension som en Europarådsdimension – at der var bilaterale aftaler og særlige aftaler med udviklingslandene og endelig EF-delen. Jeg vil da gerne igen i dag sige, at det er for os væsentligt, at vi satses på alle disse områder, at vi ikke overlader det kulturelle samarbejde til en enkelt organisation.

Det tror jeg hverken vi som nation eller kulturen kan være tjent med. I det nordiske samarbejde er de ting, der har båret frugt, bl.a. Nordplus og Den Nordiske Filmfond. Endvidere er der et fortsat arbejde på, at vi kan få – skal vi sige et kulturelt hjemmemarked inden for Norden, og det mener jeg vi skal fortsætte med.

Styringsgruppen for Nordisk Kulturinformation i Udlandet har taget en lang række initiativer, som har vist, som også hr. Jimmy Stahr fremhævede, at vi var langt stærkere, når vi

[Eva Møller]

stod samlet, når vi var Norden, end når vi blot var Danmark. Jeg synes, det er vigtigt for os at understrege den nordiske dimension og på den måde bekræfte, at vi er en del af Norden, og at vi fortsat ønsker at høre til dér.

Vi talte i sidste uge i forbindelse med Eureka'erne om spørgsmålet om, hvor vi skulle lave dette samarbejde. Jeg fremhævede dengang, at Europarådet for os var et godt fundament, et godt ståsted ud fra en betragtning om, at Europarådet ikke var tænkt som en organisation, der skulle være udfarende og handlekraftig, men som en organisation, hvor man kunne tage fat på nogle drøftelser. Det finder jeg godt i tråd med, at kulturudveksling er en gensidig proces og noget, der skal ske ad begge veje og ikke kun fra det ene land til det andet. Derfor er det nok så vigtigt, at det er et spørgsmål om debatter, diskussioner og holdningspåvirkninger.

I samarbejdet med ulandene har man en særlig styringsgruppe, som koordinerer ulandsbistanden og kulturen. Jeg mener, det er vigtigt, at vi fortsætter ad den vej. Vi har desværre set en række danske ulandsprojekter, som måske ikke var så vellykkede, bl.a. fordi vi måske havde glemt at tage hensyn til de kulturbarrierer, der var.

De bilaterale aftaler skal vi naturligvis fortsætte med, men jeg tror nok, som også kulturministeren fremhævede i sin redegørelse, at vi må konstatere, at tiden på mange områder er ved at være løbet fra de bilaterale aftaler, at man i langt højere grad kan fremme formålet ved direkte kontakt mellem de forskellige institutioner. Det synes jeg i så fald at man skal være åben over for, for det kunne godt være en mere spændende og hurtig arbejdsgang, end at der skal forhandles bilateralt mellem landene.

Med hensyn til EF er det regeringens politik, at kulturpolitikken ligger uden for EF-regi. Jeg vil gerne sige, at den holdning står Det Konservative Folkeparti naturligvis bag, og det betyder, at vi ønsker, at en kulturpolitik i EF skal tilrettelægges på en sådan måde, at det vigtigste er, at man understøtter og fremhæver, at det, vi skal, er, at vi skal opretholde den mangfoldighed af kulturer, der findes i Europa på alle leder og kanter. Jeg vil i den forbindelse sige, at det er så også vigtigt, at vi, når vi taler om, at varerne kan bevæge sig frit over grænserne i Det Europæiske Fællesskab, så måske skulle understrege, at kultur er ikke varer sådan i

gængs forstand, at det kan være rimeligt og rigtigt, at vi laver særlige beskyttelsesregler for kulturen.

Vi har set det i den seneste tid med filmstøtteleven og med biblioteksafgiften, og jeg mener, at det specielt for et land som Danmark med et lille sprogområde er vigtigt, når vi siger, at vi ønsker at opretholde en mangfoldighed af kulturer i Europa, så kan det også betyde, at vi må have ret til og lov til at lave særlige nationale kulturstøtteordninger, ellers kan et lille sprogområde som Danmark meget let blive løbet over ende.

Vi har arbejdet med, og jeg mener fortsat, at vi skal arbejde med de felter, hvor vi i Danmark igennem en årrække har stået meget stærkt. Det er et felt som ophavsretten. Det hænger naturligvis også i et vist omfang sammen med EF-debatten, hvor vi i de sidste år også har sagt, at ophavsret ikke blot er det, man traditionsmæssigt talte om inden for Bernerdeklarationen om litterære og kunstneriske værker, men det kan også være et spørgsmål om edb-programmer og lignende. Alle disse ting skal vi have med og have drøftet inden for de store rækker for at bevare alt, hvad vi overhovedet kan af samarbejde.

Hvis samarbejdet på dette område som på alle andre områder skal foregå rigtigt, så er det nødvendigt med en god kvalitet og med nogle netværk, som kan bakke op om det, og det vil sige netværk, som skal fungere både hjemme og ude.

Vi skal her naturligvis nævne vores diplomatiske repræsentationer, som er det officielle, der skal bære tingene. Men jeg vil gerne sige, der er også flere, skal vi sige uofficielle organisationer som Det Danske Kulturinstitut, som i masser af år har været med til at fremme dansk kultur i udlandet. Der er de danske lektorer, og der er alle de mange folkelige organisationer, som på den ene eller anden måde formidler udvekslingsprogrammer. Der er de ganske almindelige danskere, som bor i udlandet, og de ganske almindelige udlændinge, som bor herhjemme, som vi kunne give et indblik i dansk kultur, hvis vi ville, og hvis vi ønskede det og satsede på disse ting. Vi skal være klar over, at der er meget, Danmark kan give med hensyn til kultur foruden vores demokratiske måde at styre landet på, som vi kunne eksportere, hvis vi ville.

Jeg har da også set, at hr. Svend Auken har planer om at tage til nogle af Østlandene og op-

[Eva Møller]

fordre os andre til at gøre det samme for at eksportere demokrati og måden at lede et land på. Vi har også hele det lokale engagement, vi kender. Det var ikke – til hr. Jimmy Stahr – en socialdemokratisk regering, jeg tænkte på, overhovedet ikke. Det er den måde, landet ledes på i øjeblikket, som er værd at eksportere – også af hr. Svend Auken, forstod jeg på ham. Vi har i Danmark en tradition for et godt, lokalt engagement, for et kultursamarbejde, som når langt ud, også via et aktivt amatørengagement, og vi har vore højskoler og vores folkeoplysning. Alle disse ting kunne vi sagtens eksportere og udveksle med udlandet, og det håber jeg vi kan gøre, blandt andet på baggrund af debatten i dag.

Ingerlise Koefoed (SF):

Jeg vil også gerne takke kulturministeren, fordi han har taget initiativ til denne redegørelse, som vi faktisk har ventet på meget længe.

I 1980 nedsatte den daværende kulturminister, Lise Østergaard, Kultureksportudvalget, som efter 7 lange år og 55 lange møder og adskillige udskiftninger af medlemmerne i 1987 kom med en omfattende betænkning. Den var fuld af gode overvejelser og mange fine ideer om kultureksport, kulturimport, betydningen af international gænsidighed i kulturudvekslingen og sammenhæng mellem kultureksport, erhvervsliv osv. Der var inspiration at hente for dem, der ville planlægge en bedre kultureksport end den, vi kendte.

Men netop som nogle af ideerne skulle virkeliggøres, kom sparekniven for alvor i brug i Kulturministeriet og Udenrigsministeriet. Selv om det indre marked var rykket betydelig nærmere og EF var begyndt at tale meget om kulturpolitik, tog man i Danmark nogle kedelige beslutninger. Man skar ned på rammerne for kulturudvekslingen og kultureksporten. Udenrigsministeriets pressekontor, der bl.a. skulle bruges til at udarbejde information om Danmark, blev kraftigt reduceret, antallet af kulturråd samt kulturattachéstillinger i udlandet fik et ordentligt hak. Hjemme kom Kulturministeriets budget til at indgå i de almindelige sparekunder, hvad der ikke kunne forbedre baggrunden for kultureksporten til det fremmede og modtagelsen af kulturimport udefra.

Et af de forslag, som Kultureksportudvalget fremlagde, var, at der skulle nedsættes et kul-

tureksportkoordinationsudvalg, som skulle bestå af embedsmænd fra de ministerier, der har med kultureksport at gøre, først og fremmest Udenrigsministeriet, Kulturministeriet og Udenrigsinvestitionsministeriet, og af nogle mennesker udefra, især fra erhvervslivet. Udvalget skulle koordinere de 3 ministeriers kulturfremstød i udlandet. Det skulle råde over en pengetank, som kunne fremme koordineringen, og det skulle have mulighed for at søge penge udefra, fra fonde m.v.

Det tog et par år, før koordinationsudvalget, som nu hedder Kontaktorganet, blev nedsat. Nu sidder det der altså ivrigt og flittigt og vil gerne gøre noget, men pengetanken, som det skulle have til rådighed, er aldrig kommet. Alt, hvad udvalget finder på, skal andre betale, og det er nok lidt vel fantasifuldt at tro, at der vil komme en lind pengestrøm fra venlige fonde og erhvervsvirksomheder, hvis staten ikke selv stiller et pænt beløb til rådighed.

Et land lever naturligvis ikke isoleret, det skaber ikke sine traditioner og sin kultur i et tomrum, der kommer påvirkninger udefra, og landet påvirker selv andre lande og folk. Kulturbilledet er ikke noget på én gang for alle fastslået, men et billede, der stadig forandres.

Hvorfor så al den tale om kultureksport og kulturudveksling netop nu? Ja, ikke bare fordi kulturministerens redegørelse i dag diskuteres i Folketinget, men fordi situationen i verden mere og mere understreger behovet for samarbejde, for inspirationsudvikling, for uddybning af de nationale identiteter på en måde, der ikke fastlåser, men gør det samlede internationale billede mere levende.

Der sker mange ting i Øst og Vest, som kræver overvejelser, samarbejde og samspil over grænserne. Den teknologiske, medicinske og bioteknologiske udvikling, miljøudviklingen, fredsforhandlingerne, paradigmeskiftene, alt det kalder på en international dialog. Udvekslingen af forskere, kunstnere, studerende og mange kulturaktiviteter kan være vigtige led i skabelsen af en større forståelse for den indfaldsvinkel, mennesker fra de forskellige lande har til problemerne og deres løsning.

Kulturministerens redegørelse beskæftiger sig ikke meget med den hjemlige situation, og det er med den økonomiske situation i mente let at forstå, for selv om der på ministeriets konto lige på det sidste er sat penge af til at sende

[Ingerlise Koefoed]

danske studerende til udlandet og der arbejdes med at få et litteraturinstitut på benene, med filmsamarbejde og med musiksamarbejde, er der jo ikke så meget at tage af.

Redegørelsen drejede sig derfor mere om mulighederne for det fremtidige europæiske kultursamarbejde, som kulturministeren jo selv succesfuldt startede diskussionen om på konferencen om Danmark som europæisk kulturnation.

Men for at kunne deltage som europæisk kulturnation i et samarbejde med andre lignende nationer må man have noget at komme med ud over erindringen om det, der var engang. Der skal velvilje, også økonomisk velvilje, til for at gøre bidraget til det samlede kulturbillede i Europa spændende. Man skal kunne give noget for at kunne modtage noget. Der skal hjemme gives pæne økonomiske muligheder for udvikling af de gode ideer, som man allerede har rammerne for i sin kulturlovgivning, både på det professionelle og det folkelige område.

I Danmark har vi heldigvis taget forbehold over for tanken om, at kultursamarbejde i Europa alene skulle dreje sig om EF. Vi har vist næsten alle den opfattelse, at et sådant samarbejde ville blive for snævert og for kommercielt.

Efter SF's mening bør kulturudveksling i Europa omfatte de nordiske lande, EF og EFTA-landene og selvfølgelig også de østeuropæiske lande, som har lyst til at være med.

Man må jo sige, at trods ikke særlig strålende tider på det kulturpolitiske område har vi i Danmark stadig brikkerne til at gå ind i det europæiske kultursamarbejde. Vi har – stærkt forfulgt af Frankrig – vel den mest facetterede statslige kulturlovgivning i Europa.

Vi har den folkelige kultur fuldt afspejlet i højskoler, folkeoplysning, kulturcenterideer, kulturelle samråd. Vi har folke- og forskningsbiblioteker, som af omverdenen opfattes som enestående, og hvis struktur og lovgivning vi godt kunne lære fra os. Vi har en lovgivning på kulturområderne, som trods sin utilstrækkelighed alligevel tegner billedet af et broget og kvalitativt tilbud til store og små danskere. Vi har nogle erfaringer i ministerierne at bygge på. Vi har erfaringer fra Det Danske Kulturinstitut og dets slid for gennem kulturinstitutioner i Vest og nu også i Baltikum og Ungarn at udbrede kendskabet til dansk folkelig og professionel kultur.

Et bedre samarbejde mellem de forskellige instanser kunne fremme eksportideerne og eksportmulighederne, og det ville nok også understrege behovet for og øge lysten til at give flere ressourcer. Et ændret koordineringsorgan eller kontaktoorgan med deltagelse som nu af statslige embedsmænd, af erhvervsfolk og kulturpersonligheder, som man siger, og med repræsentanter fra kunstner- og kulturorganisationerne, fra Det Danske Kulturinstitut, fra højskolerne og folkeoplysningen kunne gøre idéudvekslingen og fordelingen af opgaverne bedre end i dag. Danmark kunne gå hen og blive et kultur-eksportforegangsland, hvis vi havde øje for vore muligheder og arbejdede for at gøre dem stærkere og bedre, end de er i dag.

Men det er klart, at der også skal gøres en indsats fra dansk side for et bredere, åbent kultursamarbejde. Man kunne f.eks. tage SF's forslag om et Eureka for kultur op til nøjere overvejelse. Man kunne få skabt et europæisk sekretariat, som ikke skal majorisere, men som skal hjælpe, lad os kalde det et koordinationsudvalg for kulturudveksling og kultursamarbejde i hele Europa.

Det forslag blev som også omtalt af fru Eva Møller før behandlet den 9. januar 1990 her i Folketinget, og det blev trods mange venlige ord afvist af Folketingets partier. Vi behøver ingen formaliseret ramme om kultursamarbejdet, det går af sig selv, sagde alle de troskyldige folketingsmedlemmer. Men så vidt jeg husker, gik de selv samme partier i 1984 ind for det EF-forslag om en Europafond, der skulle fremme kulturudveksling, kultureksport og kulturimporten mellem EF-landene. Hvorfor så ikke den samme åbenhed over for et bredere europæisk samarbejde, som der var over for et EF-samarbejde dengang?

Danmark ligger som bekendt som en bro mellem de nordiske lande og det øvrige Europa, og skulle vi ikke benytte os af det? Skulle vi ikke blive centret for den europæiske kulturudveksling? Skulle vi ikke åbne rum for en europæisk kulturfond, kald den Eureka eller noget andet? Skulle vi ikke for én gangs skyld være den udførende kraft og ikke den, der tøver og venter på, at andre skal komme med de gode ideer?

Helge Sander (V):

Der er tradition for at starte med at rette en

[Helge Sander]

tak til den minister, som har afgivet en redegørelse, og det synes jeg der er ekstra god grund til at gøre i dag. Jeg synes, vi har fået en redegørelse, der opridses nogle muligheder og perspektiver og sætter en række forhold på plads i en periode, hvor der jo sker ganske meget på flere områder i et udvidet Europa.

Jeg synes, det er væsentligt, at kulturministeren lægger bredt ud med en demokratisk og decentral kulturpolitik, og det har jo også vist sig foreløbig under debatten, at der er meget fin dækning for det og i det hele taget for, at vi prøver at forbedre ikke alene kulturen, men også kunstnernes og kulturformidlernes vilkår i hele, skulle vi kalde det Storeuropa.

Jeg mener nemlig, det er vigtigere end nogen sinde, at vi understreger, at det kulturpolitiske er bredden, vi taler om rent geografisk. Venstre og mange andre partier herinde er nok mange gange blevet tolket sådan, at det var EF, det drejede sig om, fordi de områder, som hører under Romtraktaten, mange gange bliver opprioriteret i debatten, men på kulturens område mener vi afgjort, at vi skal gøre det meget bredere. Vi har EF, men vi har også Europarådet, vi har Norden og vi har selvfølgelig også, som jeg allerede tidligere i dag har debatteret med hr. Jimmy Stahr, Østeuropa.

Der kan udvikles på mange måder og skabes gensidige oplevelser og fremmes forskellige interesser, og vi har jo også allerede inden for de etablerede områder i Europa, Europarådet, EF og Norden set samarbejde, hvor alle tre parter er integreret. Her tænker jeg selvfølgelig på produktion og distribution af film og tv.

Når vi taler om kultur i Europa, synes jeg, at det er meget væsentligt, at vi sørger for at understrege, at kulturen er ikke hjemmehørende under Romtraktaten. Der er anledning til at sige, at det ikke skal ensrettes, som vi har det på mange andre områder, f.eks. når vi gerne vil producere tv-apparater i Struer, der har de samme salgsmuligheder både i Frankrig, Vesttyskland og Danmark, hvor der kræves standarder for tekniske specifikationer.

Jeg vil sige, med kulturen er det lige omvendt. Der skal være det samme samarbejde over grænserne, men der er da ikke noget til hinder for, at man kan samarbejde, uden at der er faste standarder. Lad os endelig bevare det særpræg og det individuelle præg og i det hele taget den mangfoldighed, som præger vores

kultur. Det synes vi er meget væsentligt at fastslå, og det giver også det naturlige forbindelsesled til områder, der ligger uden for de 12 EF-lande. Vi skal i allerhøjeste grad også nedbryde grænser på kulturens område, og det mener vi også at vi meget, meget let kan gøre.

Men vi er inden for Venstre ikke særlig optaget af at skabe store institutioner, som giver øget bureaukrati og måske også kan være med til at sætte fokus på et af de problemer, vi har – det kan vi jo ikke komme bort fra – nemlig konkurrenceforvridning. Vi har jo bl.a. oplevet en debat på filmlovområdet, fordi vi jo i første omgang fik o.k. til at give støtte, fordi det er helt naturligt, man har nationale støtteordninger, men når så vi kommer ud i det konkurrenceprægede område, ja, så finder man, det er upassende. Vi vil gerne have så fri en kulturudveksling som overhovedet muligt.

Men det er jo ikke bare, fordi vi har debat i dag – og de seneste år har givet en mere åben EF-kulturdebat – at det er nødvendigt, vi samarbejder. Vi har jo områder, hvor det ikke alene er naturligt, men også nødvendigt, lad mig nævne f.eks. ophavsretsområdet. Her har den moderne teknologi gjort, at vi ikke kan sidde inde i vores eget lille dukkehus og beslutte, hvordan vi gerne vil have det. Det er noget, der kommer vidt omkring, og derfor er det naturligt, at det område følges op helt tilbage, fra længe før EF kom til verden, fra Bernerkonventionen blev underskrevet.

Et andet område, som jeg føler anledning til at nævne i dag, er doping. Kulturministeren gør i sin redegørelse opmærksom på, at vi jo har tiltrådt en konvention, som oven i købet er ratificeret i Europarådsregi. Det er også et af de områder, hvor det er vigtigt, at vi går over grænser og får skabt så bred en enighed som overhovedet muligt. Jeg kunne helt aktuelt have lyst til at understrege, at når vi taler om idrættens område, som det her jo i virkeligheden omhandler, så kan det ikke gøres stort anderledes, end vi har gjort det, og jeg mener endda, vi har gjort en kæmpeindsats. Når det aktuelt bliver debatteret i disse dage, så er det jo ganske enkelt, fordi vi er nogle, der mener, at det kræver en endnu større indsats end det, som idrætten selv kan skabe rammer for, men det er en debat, som hører hjemme et andet sted.

Kulturpolitikken ligger absolut uden for Romtraktaten, og trods disse positive bemærk-

[Helge Sander]

ninger herom må der ikke være nogen tvivl. Men vi kan godt føle anledning til i dag at nævne et område inden for EF, hvor vi føler, at det er forkert, at man kulturpolitisk går ind på et område, som man nok må betegne som arbejdskraftens frie bevægelighed. Det er det fodbold-direktiv, som nu igen bliver trukket frem fra skuffen. Vi blev i sidste uge vidne til, at Kommissionen ønsker, at der skal laves faste rammer for, hvordan fodboldsporten – med streg under sporten – skal udvikles i Europa, og det finder vi inden for Venstre absolut upassende. Ligesom med filmen før er det et grænseområde, og man kan nok finde argumenter for, at det henhører under arbejdskraftens frie bevægelighed, men når de 12 europæiske landes nationale forbund og aktørerne er enige om, at det klarer man bedst i eget regi, så finder vi det særdeles upassende, at EF blander sig.

Fru Ingerlise Koefoed var ked af, at den hjemlige kultur ikke havde en mere fremtrædende plads i redegørelsen, og det synes jeg til gengæld ikke er særlig unaturligt, for det er netop det udadventde, vi forsøger at fokusere på i dag.

Til gengæld er jeg helt enig i, at når vi så retter blikket mod udlandet og sågar også mod Østuropa, er der absolut folkekulturer derovre, som vi kan lære noget af, men jeg synes nok, det er lidt uheldigt, at det eksempel, fru Ingerlise Koefoed fremdrog, kom til at stå, som om vi nu kan lære af Østeuropa, hvordan vi virkelig skal strejke i Danmark.

Med hesyn til Eureka er vi også tilhængere af den udveksling, der ligger heri, men igen er vi bange for, at bureaukratiet tager overhånd.

Når der efterlyses aktiviteter, så bliver vi altså nødt til at se det i en økonomisk sammenhæng. Derfor synes jeg også, det er særdeles positivt, at vi nu har set, at der på privat initiativ er blevet oprettet dette kulturinstitut i Riga, og det er lige så positivt, når forskellige partier herinde på forskellig vis søger at skabe kontakter og søge udveksling ude i Europa, således at man får knyttet de bånd, som er så kolossalt værdifulde.

Jeg synes, det er glædeligt, at det fra næsten alle – hvis ikke alle – ordførere er blevet understreget, at det ikke alene drejer sig om det fin-kulturelle, som der vel nok tidligere har været en tendens til at opprioritere i den her debat. Det gælder i allerhøjeste grad – og nu fortsætter

jeg med at rette blikket mod Øst – om, at vi søger kontakt og samarbejde med de Østlande, som i disse uger har et kolossalt behov for at lære noget af den kultur, som har været med til at præge det danske samfund gennem mange år og har været med til at skabe så store værdier for os, og som vi kan glæde os over hver eneste dag. Lad os sørge for at få det udbredt til så mange som muligt, og det synes jeg kulturministerens redegørelse i dag lægger en flot skitse til.

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Fru Ingerlise Koefoed for en kort bemærkning.

Jeg vil gerne lige sige til forklaring, at jeg var i færd med at glemme tiltaleformen, fordi jeg havde lyst til at gøre en bemærkning til hr. Helge Sander om, at jeg ved tidligere lejligheder har givet udtryk for sympati for medlemmer fra det vestjyske, der glemte tiltaleformen herinde, men sympatien kan altså ikke strække så vidt, at man er undtaget fra den generelle regel.

(Kort bemærkning).

Ingerlise Koefoed (SF):

Jeg føler trang til at understrege, som det jo også blev gjort den 9. januar, at vores forslag om et kultur-Eureka ikke var ment som en bureaukratisering af kulturudvekslingen i Europa. Det var ment som en mulighed for at fremme og hjælpe kulturudvekslingen, ikke for at sætte sig på hele kulturudvekslingen.

Det var ment som en mulighed for, at man kunne kanalisere nogle ideer ved hjælp af nogle fællespenge, og det synes jeg ikke behøvede at blive bureaukratisk. For min skyld kan man kalde det, hvad man vil, men jeg synes faktisk, at der også godt kunne blive brug for, at man på den måde – ligesom man i sin tid tænkte med Europafonden – bidrog noget og så fik et større samarbejde ud af det, sådan som man jo også har gjort det i de nordiske lande. Det behøver ikke at blive bureaukratisk, og det kan blive en stor hjælp.

Det er i øvrigt foreslået af et udvalg af kunstnere og kulturformidlere, der arbejder under EF for øjeblikket i en kommission, der hedder CCC. Et af deres forslag, som snart kommer frem for offentligheden, går ud på, at man stifter en europæisk kulturfond.

Pia Dahl (FP):

Jeg vil starte på kulturministerens sidste side og citere derfra, hvor der står:

»Den økonomiske situation, vi har i øjeblikket, er ikke den bedst tænkelige for gennemførelsen af de mere udgiftskrævende forslag i kulturreksporthetænkningen.«

Det er set gennem Fremskridtspartiets briller nok det allerbedste, der står i denne redegørelse. Det tyder da i hvert fald på en vis realisme.

Men ud over det er der da også små bitte skridt i den rigtige retning. Det er da glædeligt, at man har fat i, at kulturens livsnerve ikke bliver truet af bureaukratiske og overnationale styreformere. Det ser vi bestemt også i Fremskridtspartiet med stor sympati på. Ydermere har kulturministeren også øje for og lægger meget stor vægt på, at det er i mangfoldigheden og ikke ensretningen, at rigdommene og mulighederne ligger i kultur og i kulturudvekslingen som sådan.

Fremskridtspartiet er bestemt ikke modstander af kulturudveksling, vi har bare den principielle holdning, at staten dybest set bør blande sig uden om den kulturudveksling. Har man lyst til i Wien at høre Wagner i dansk opsætning eller omvendt i København i wienerisk opsætning, ja, så gælder det vel bare om for Danmarks vedkommende, som vi taler om, at være tilstrækkelig dygtig. Ministeren lægger jo også vægt på i redegørelsen, at vi skal opretholde kvalitetsniveauet og da også se på kulturen som en salgsvare.

Der bliver også talt om uformelle kontakter. Ja, det er dem, som Fremskridtspartiet ser som det, der kunne drive værket. Det skal man nok selv finde ud af, uden at overpaver tager sig af det.

Man skal altså også se kulturudvekslingen eller kulturen som sådan som en del af vores erhvervsliv. Hvis erhvervslivet havde bedre vilkår, end det har i dag, havde det måske også råd til at yde en eller anden form for støtte til at give dansk kultur videre.

Det er også rigtigt, hvad der er blevet sagt, at det er vigtigt, at vi herhjemme kender til andre landes kultur, netop i eksportøjemed. Der bliver også i redegørelsen lagt vægt på, at man må kunne anse kulturen som et produkt, men man siger dog samtidig – og dér vil jeg spørge: hvorfor det? – at kulturen alligevel må anses for at være så speciel, at den skal underlægges sær-

regler, herunder subsidier. Heri er Fremskridtspartiet som bekendt ikke enig.

Ministeren lægger vægt på, at en af hjørnestenene i kulturudveksling er gensidig tolerance, gensidig respekt. Jeg kan ikke nære mig for at nævne, at man jo nu spekulerer i at få bygget en moské her i Danmark, og jeg kunne godt lide at vide, om kulturministeren nogen sinde har prøvet at forhøre sig enten i Saudi-Arabien eller i Iran, om Danmark måtte have lov til at bygge en lille kirke i deres land, for dér er jeg nemlig sikker på, at kulturministeren vil få et helt klart nej. Det tyder jo sådan set ikke på det, som vi kalder gensidig tolerance eller gensidig respekt. Det er altså en tolerance eller en respekt, som kun går én vej.

Hr. Helge Sander har i B.T. forleden dag talt lidt om, at man skulle nedlægge Kulturministeriet, og vi er da i Fremskridtspartiet glade for at høre, at Venstre har den holdning, og selvfølgelig også at kulturen skulle være en integreret del i alle de øvrige ministerier. Det er da en glimrende tanke, og den vil jeg håbe at Venstre arbejder videre med.

Der er blevet fokuseret på Østeuropa, og jeg vil kun knytte den kommentar til, at lad os dog blande os udenom, for de mennesker i Østeuropa har sikkert andre problemer lige for tiden end at tænke i teaterbaner og sidde på skolebænken. De trænger nok først og fremmest og allermest til at gøre deres egne erfaringer og ikke at få trukket vores holdninger og ideer ned over deres små hoveder.

Marianne Jelved (RV):

Jeg vil også gerne indlede med at sige tak til kulturministeren for redegørelsen. I øvrigt vil jeg sige – og jeg ved, jeg har sagt det andre gange, når vi drøftede kultur på den ene eller den anden måde – at når Det Radikale Venstre snakker kultur, så gør vi det altså ud fra et bredt kulturbegreb, som dækker kunst, selvfølgelig, men f.eks. også de demokratiske traditioner. Hvis jeg skal nævne noget, som mange nævner i disse år, så er den danske andelsbevægelse jo også en kultur, der er fremvokset af en dansk tradition, dansk historie, og er også en del af den danske kultur – også kulturpolitisk, når vi taler om udveksling mellem Danmark og andre lande. Det er også vores uddannelsessystem, vores folkeoplysningstradition, vores tradition for et foreningsliv, som er nok så stort i forhold til så mange andre landes.

[Marianne Jelved]

Det er også vigtigt at slå fast, at når vi i Det Radikale Venstre drøfter kultur, så har vi den opfattelse, at kultur skabes i samvær, i fællesskaber, spændingsfeltet mellem kunsten eller det, der også bliver kaldt det etablerede kulturliv, og de folkelige, kulturelle fællesskaber.

Det er temmelig vigtigt for vores opfattelse af, hvad det er, vi skal, når vi taler om udveksling af kultur.

Der sker ofte det, at nogle – også politikere, folketingsmedlemmer eller ministre – udtrykker frygt over for den internationalisering, vi er midt i, en internationalisering, som vi alle sammen mærker, uanset hvor vi er placeret i det danske samfund, i form af et tættere samvær med andre nationer og andre folkeslag på mange forskellige niveauer, uofficielt og officielt. Det er en internationalisering, som også bygger på en stigende gensidig afhængighed på utrolig mange områder.

Da jeg havde den fornøjelse at besøge Tallin for knap 1 år siden og tændte for fjernsynet, havde jeg den fornøjelse at se Herbert Pundik og Jørgen Thorgaard træde frem på skærmen i Estlands hovedstad. Man kan jo derovre tage finsk fjernsyn, og det var et finsk program, der altså havde købt en af Jørgen Thorgaards udsendelser fra Danmarks Radio. Det var bare en ganske simpel erfaring fra en ganske almindelig hverdag på turistrejse i et Østland.

Vi kan ikke stoppe den udvikling, og vi skal ikke stoppe den. Der er ingen grænser mere, der kan holde de forskellige kulturer adskilt fra hinanden. Og det er jo et synspunkt, som er dansk, jeg havde næsten sagt ud over alle grænser. Der er jo ikke nogen politikere eller noget parti i Folketinget, som ville være imod den tankegang, at kultur er grænseløs. Det betyder ikke, at der er enhedskulturer, eller hvad man nu skal kalde det, for vi har jo alle sammen vores danske kulturelle identitet, når vi kommer fra Danmark.

Og den ønsker nogle så at styrke. Jeg vil godt understrege, at det kan lyde smukt, og det kan måske også være rigtigt, det har vi nok til alle tider gjort, når det kommer til stykket. For en kulturel identitet er jo også andet end det, der betales penge for, for at sige det lidt bastant. Dansk kulturel identitet er jo også en oplevelse af at have et fællesskab med andre, et fælles sprog, et fællesskab, hvor man føler, at man hører til, og hvor man er noget værd og har betyd-

ning for andre, et fællesskab, hvor man har del i traditioner, har fælles mål, i hvert fald på et rimelig overordnet niveau, for fremtiden, fælles værdier, og hvor man føler en samhørighed og også en kærlighed til dem, man er fælles med.

Det er selvfølgelig noget, der er alment gældende uanset nation, men vi vil gerne i Det Radikale Venstre være med til på forskellige områder, inden for forskellige ministerier, i kommuner og amter, at give mulighed for at skabe rammer for nye fællesskaber. Det er nok den største kulturelle udfordring, vi står over for i det danske kulturliv, i hvert fald er det én af dem.

Det er dernæst vigtigt, at Danmark har en vilje til at formidle dansk kultur, også kunst, til vore naboer. Kunsten og kunstneres prestige eller status er meget høj i nogle lande – det gav fru Ingerlise Koefoed eksempler på i en kort bemærkning tidligere – og jeg vil da ikke lægge skjul på, at vi også i Det Radikale Venstre kunne ønske os, at vi var i stand til i Danmark at bevæge os lidt ud over det, jeg vil kalde jantelovssyndromet, og skabe en bedre status omkring dansk kunst og danske kunstnere inden for alle områder.

Eksperimenter, fornyelser, høj kvalitet er vigtigt for dansk kunst, og vi har love for film, teater osv. Det tror jeg betyder noget, også for den status, der er omkring de kunstområder, som sådan en lov dækker. Derfor vil jeg godt benytte denne lejlighed til at spørge kulturministeren, om ministeren ikke vil være så venlig at overveje at nedsætte et udvalg, der skal gøre et forarbejde til en litteraturlov. Det ved jeg har været drøftet igennem mange, mange år, også i mit eget parti, og nu synes jeg så, tiden er inde til at bede ministeren om i hvert fald at svare på, om det ikke kunne tænkes, at der kom et initiativ på det område. Det mangler vi for at styrke dansk litteratur, også når vi ser på, hvordan oversættelser osv. giver hver især mulighed for at forstå andre folkeslags kulturer.

Kulturudveksling er et meget vigtigt grundlag for nationers og folks samvær, og der er i redegørelsen gjort rede for alle de initiativer, der er i gang i Nordisk Råd, i sammenhæng med EF, i samarbejde med lande uden for EF, i Europarådet og mange andre steder. Disse initiativer er faktisk gode, redegørelsen beskriver dem, og det står faktisk slet ikke så ringe til hverken med kulturen, kulturudvekslingen eller med fremtiden på det område.

[Marianne Jelved]

Man kunne ønske, og det kunne alle selvfølgelig, at der var mange midler til kulturudveksling på nye områder, til nye initiativer. Der er ikke mange midler, det kan man lige så godt sige. Der er ingen grund til at stå og lave spillfægtier omkring det. Men jeg forstår alligevel ikke – det er så et lille suk til hr. Jimmy Stahr – hvorfor etableringen af et dansk kulturinstitut i Riga skal føre til en klandring af regeringen.

Det kan man så notere sig, og jeg gør det med et skuldertræk, for uanset om der var mange midler og den danske regering havde kunnet etablere det kulturinstitut og havde gjort det, så er der altså også en værdi i, at folk selv skaber den slags ting, selv er med til at bidrage til det og føle et medansvar for, at der sker noget også i de lande. Det er slet ikke så dårligt, og dette skal ikke forstås som en undskyldning, men som et principielt argument for, at det efter vores opfattelse ikke er så slemt, når private tager initiativer på den slags områder, når der ikke er mange økonomiske midler og der derfor må prioriteres – og det vedkender jeg mig med opstrakte hænder. Efter Det Radikale Venstres opfattelse er det trods alt ikke den værste udfordring, heller ikke når man skal vælge og være med til at prioritere, fordi mange flere øjner ser på det. Der er måske også dermed bedre baggrund for at se, hvor der er mulighed for fornyelse, for nye initiativer, når man skal prioritere.

(Kort bemærkning).

Ingerlise Koefoed (SF):

Jeg vil godt følge fru Marianne Jelved op på to områder.

For det første vil jeg sige, at jeg også synes, at det er en god idé, at Kulturinstitutionen i Riga kører på private betingelser, og jeg var meget glad for, at Politiken, da man lavede den indsamling, henvendte sig til Det Danske Kulturinstitut og spurgte, om de ville overtage administrationen og arbejdet, og at de så beredvilligt sagde ja. Jeg følte, at der heri lå en anerkendelse af det arbejde, som Kulturinstitutionen havde lavet, og også en anerkendelse af, at vi her i Folketinget i de senere år har bevilget lidt ekstra penge.

Men jeg vil godt gøre opmærksom på, at når der er gået et eller to år, så er indsamlingspengene sluppet op, og så må vi ind i nogle overvejelser over, om vi kan skaffe nogle flere penge – for Kulturinstitutionen kan ikke gøre det alene – om vi så kan følge arbejdet op.

Så vil jeg sige med hensyn til den mellemfolkelige udveksling, som fru Marianne Jelved også talte om, at det jo blev nævnt i Østeuropadebatten, at der skulle laves en fond for mellemfolkelig udvikling, og jeg har forstået, at udenrigsministeren nu har sendt ideen videre til kulturministeren og vist også til undervisningsministeren. Jeg vil godt her i dag høre, hvordan det går med den fond, hvad man har tænkt sig at gøre ved den, hvordan man vil gå videre med tanken.

Duetoft (CD):

Også jeg vil gerne starte med at takke ministeren for redegørelsen. Den understreger jo, at kulturudveksling er vigtig. Den understreger, at der er en proces, der er i gang.

Jeg hilser med glæde, at regeringen har opdaget, at EF er en del af den proces. Vi er også indstillet på det bredere samarbejde, der ligger i, at man tager Nordisk Råd og Europarådet med i det, og alt i alt er vi godt tilfreds med den side af sagen.

Men i redegørelsen omtales der flere gange udtrykket »Danmarks kulturelle egenart« eller »det kulturelle særpræg«, og i al stilfærdighed kunne jeg da godt tænke mig her i dag at spørge: Hvilket?

Vi er et produkt af kulturudveksling. Dansk kultur er et produkt af kulturudveksling. Vi er et produkt af alle de store europæiske strømninger, som i århundreder er skyllet ind over vores land.

Jeg ved godt, at nationalismen dukkede op engang efter 1864, da vi havde mistet Sønderjylland. Så måtte vi jo til at komme lidt op på mærkerne herhjemme. Jeg ved også godt, at skandinavismen og de nordiske tanker kom nogenlunde samtidig. Men det skjuler jo bare, at Danmark inden da var en europæisk nation, at vi inden da kulturpolitisk var oversvømmet af romantikken, vi var oversvømmet af klassicismen og oplysningstiden og alle de andre store strømninger i Europa.

Derfor er det nok også vigtigt nu at sige, at fordi man i sidste århundrede havde et behov for at opbygge nationalstaten og nationalismen, så er det måske ikke rigtigt at gøre det i dag, og derfor er det nok vigtigt at understrege, at Danmark har en dansk udgave af noget, som alle de andre også har.

[Duetoft]

Det betyder, at Danmark ikke er bedre end andre, og det betyder at vi skal passe på, at vi ikke holder os udenfor, fordi vi tror, vi skal være eksklusive. Hvor ofte har vi ikke i markedsdebatten og i EF-debatten hørt: uha, hvis alle de andre kom, det ville vel nok være forfærdeligt. Vi var ligesom bedre end alle andre, og det vil jeg gerne gøre op med. Det er vi ikke.

Vi støtter kulturudvekslingen, men i stedet for at tale om særpræg og egenart synes jeg hellere, vi skulle tale om fællesskab, når vi er sammen med andre nationer i Europa. Efter CD's opfattelse er kulturen med til at underbygge den vesteuropæiske, fælleseuropæiske tanke, den er med til at bygge op til en europæisk integration, som vi da også støtter.

Men – er der selvfølgelig så nogen, der kommer og siger – er du så ikke dansker længere?

Jeg havde et møde for et par dage siden i det nordjyske, og dér tillod jeg mig at spørge vendelboerne, om de ikke var vendelboer, selv om de var en del af Danmark. Det fik jeg en ret kraftig reaktion på. Jeg vil gerne her sige, at på samme måde kan man selvfølgelig være dansker samtidig med, at man er europæer. Men jeg synes, vi er ved at gøre os meget eksklusive og fortælle, at det at være dansker i sig selv er noget helt specielt, hvor det specielle vel er, at vi er en del af et andet fællesskab.

I øvrigt tror jeg, at vi i disse måneder og uger, hvor der sker så meget i Europa, nok er nødt til at se bort fra denne udveksling mellem nationalstater. Jeg tror, at vi i meget højere grad vil se en regionalisering. Og jeg tror, at man kulturpolitisk for fremtiden vil være mere interesseret i, at den ene side af Rhinen og den anden side af Rhinen har en fælles kultur, end at Bonn og Paris har en fælles kultur. Vi vil opdage, at der er enklaver inden for de nuværende nationalstater, der i virkeligheden har så meget tilfælles, at det altså ikke er staternes udveksling af kultur, der er interessant, men regionernes udveksling af kultur.

Efter vores opfattelse skal kulturen også bruges til, at vi bliver kendt. Vi tror, at kulturudvekslingen kan give interesse for virksomheder og handel og turisme. Og dér vil jeg godt understrege turismen, som jo i virkeligheden er en væsentlig del af kulturudvekslingen. Det at komme rundt og se nuancerne i andre verdensdele og i andre dele af Europa er jo ganske væsentligt. Derfor vil jeg gerne spørge kulturmini-

steren, om ikke et meget tæt samarbejde med industriministeren om turismen ville være noget, der kunne bære fremad.

Den kulturudveksling inden for Europa, som sker, skal efter vores opfattelse bruges til at skabe et vesteuropæisk integreret fællesskab. Men uden for Europa skal den være med til at gøre Europa og Danmark synlig. Det kan jo godt knibe lidt en gang imellem, København er jo af og til hovedstaden i Tivoli, eller hvordan det nu er. Derfor kunne det godt være, at kulturfremstød kunne være med til at gøre os ganske synlige.

Men der er et enkelt område, som også ministeren nævner i sin redegørelse, jeg godt lige vil runde her, og det er dette samarbejde med ulandene gennem Danida. Det er da udmærket, og jeg er også enig i, at det er vigtigt, at vi er med til at bygge en identitet op i en lang række tredjeverdenslande.

Det er jo sådan, at i forbindelse med udviklingen af et samfund er der et fællesskab. Der er en kulturel stamme i et fællesskab. Det kan være væsentligt. Derfor er det rigtigt, at vi ikke kun skal se ulandshjælp som en hjælp til at bygge fabrikker eller bygge veje, eller hvad det nu måtte være, men jo også som et instrument til at skabe en kulturel infrastruktur, om man kan bruge det udtryk. Dér opfatter vi det som et ønske at skabe en kulturel bevidsthed. Det kunne også godt være et ønske om at skabe historie, det kunne være et ønske om at sikre en sproglig udvikling via biblioteker, eller hvad det nu måtte være. Det kunne vel også være på teaterlivets område. Alt det her er flot, og jeg er glad for, ministeren nævner det i redegørelsen.

Men der er én side af dette samarbejde med Danida, der har undret os lidt, og det er, at det skulle være nødvendigt at give Århus ulandsbistand. Vi havde i sommer en sag, hvor et afrikansk orkester, der skulle spille ved Århus Festuge, fik bevilget penge via Danida med baggrund i denne aftale. Og dér må vi i al stilfærdighed sige, at vi synes, at ulandsmidlerne skal bruges i ulandene og ikke i Århus, selv om nogle jo påstår, at det er det samme.

Det kan ikke være rigtigt, at de surt sammenkrabede midler, som vi sætter af til ulandsbistand, skal føre til, at mennesker i Danmark kan få lavere teaterbilletter. Jeg har intet imod afrikanske musikkorps, der render rundt i Århus, men hvis der skal offentlig støtte til det,

[Duetoff]

må det være fra Kulturministeriets budget og ikke fra budgetter via Danida. De skal bruges uden for landets grænser.

Jeg kan allerede nu bebude, at vi i forbindelse med ulandsdiskussionen vil tage det spørgsmål op for at se, om vi ikke kan få ændret reglerne for ulandsbistanden, således at det kulturpolitiske samarbejde naturligvis fortsætter, men at det sker uden for Danmarks grænser.

Det betyder selvfølgelig også noget, at man har nogle ressourcer at arbejde med. Vi har på fornemmelsen, at man i en årrække har trukket flere og flere opgaver fra Kulturministeriet hen i Udenrigsministeriet, når det drejer sig om disse udvekslingsspørgsmål. Og så har vi derefter set, at Udenrigsministeriet er begyndt at spare og dermed har ramt en række af de funktioner, der faktisk skulle have med kulturen at gøre. Det beklager vi meget. Det er i vores øjne meget hårdt for Udenrigsministeriet at spare. Men det er dog ulogisk først at sørge for at få så mange opgaver som muligt og derefter skære lidt hårdere. Det vil vi også kigge lidt på i den kommende tid.

Østeuropa skal jeg ikke bruge mange bemærkninger på, selv om det unægtelig vil være vigtigt. Jeg er enig med fru Ingerlise Koefoed, når hun siger – ja, nu bruger jeg et lidt andet udtryk, men jeg tror, det var meningen – at vi skal passe på, vi ikke bliver kulturimperialistiske over for Østeuropa, at vi ligesom kommer og siger, at nu skal vi nok fortælle dem, hvad der er godt for dem, så nu skal de bare komme her og se. Omvendt mener jeg nu heller ikke, der nødvendigvis er nogen grund til at ligge på knæ for dem og sige, at de kan komme og lære os og en hel masse.

Vi har nogle fundamentaler at bygge videre på. Vi kan vise Østeuropa, hvad frihed i kultur er for noget. Vi kan hjælpe med til at genopbygge kulturen i Østeuropa, der jo er blevet ødelagt af årtiers tyranni. Og vi kan lære dem dialog og demokrati, der jo også er en del af kulturen.

Som sidste punkt vil jeg gerne sige, at af og til har jeg indtrykket af, at man tror, at kulturudveksling kun består i at blive oversvømmet så meget som muligt af andre og så derefter være utrolig bange for det. Det synes jeg også der har været lidt af i dag, det her med frygten for udlandet.

Men jeg tror, at frygten for udlandet er noget, der hænger sammen med, at vi måske glemmer

os selv en lille smule. Det er ikke, fordi fru Pia Dahl har bragt det på bane, for jeg ville faktisk have nævnt det alligevel, men jeg vil godt nævne indvandrer- og flygtningespørgsmålet, hvor vi jo af og til ser, at nogle påstår – vistnok også i denne sal – at den danske kultur er truet af indvandrere og flygtninge, og så bruger man en masse presse på det, og så bruger man en masse skud. Og så skulle alle være så frygtelig bange.

Jeg må i al stilfærdighed sige, at hvis der er nogen, der truer dansk kultur, så er det hverken indvandrere og flygtninge eller EF. Hvis der er nogen, der truer den danske kultur, så er det Danmark selv. Så er det os, der glemmer at lære vores unger historie i skolen. Så er det os, der glemmer at tale vores danske sprog, eller så er det os, der lader være med at gå i kirke hver søndag formiddag kl. 10. Det kunne jo så være derfor, man skulle være bange for muslimerne. Det er da så sandelig ikke muslimerens skyld, at danskerne ikke gider beskæftige sig med deres egen kristendom, hvilket i mine øjne er en stor fejl.

Derfor skal man ikke komme og påstå, at vi vil blive oversvømmet af en kultur udefra, som vil ødelægge alt, hvad der er vores. Den ene halvdel er, at vi skal huske vores fundament, og den anden halvdel er, at vi i forvejen er en sammenblanding af alt det, som de andre også har, og dér skal vi så i højere grad kigge på de ting, der samler, end på dem, der skiller.

Lysholm Christensen (KRF):

Jeg vil også begynde med at takke ministeren for redegørelsen. Det var interessant læsning at få tingene fremstillet i en sammenhæng, om end der ikke er så meget nyt i redegørelsen. Det ligger vel i sagens natur, at der kan ikke fremkomme så voldsomt meget nyt.

Men lad os så kigge på indholdet og på debatten her. Kulturdebat er jo i sagens natur noget meget uhåndterligt og meget lidt konkret på mange leder. Det er heller ikke det, der ophidser pressen allermest. Vi så jo, hvordan tv skyndte sig at pakke kameraerne sammen, da vi skulle i gang med det her; da først debatten om Storebæltsbroen var forbi, havde det ingen interesse længere. Derfor er det ikke overraskende, at ministerens redegørelse ikke kommer med de helt store nyheder, for vi kender jo området i forvejen.

[Lysholm Christensen]

Jeg kunne godt tænke mig at gribe fat i spørgsmålet om, hvad kultur egentlig er. Hvad er det for noget, vi snakker om vi skal formidle til de andre lande? Hvad er det for noget, vi har at byde på? Hvad er kultur?

I første række er det i hvert fald ikke noget, som skal styres hverken af ministre eller Folketing, for mig at se. Kultur er noget langt bredere, noget langt mere u håndterligt. Det er også langt mere end etableret teater, musik og malerkunst – ikke for at underkende disse kunstarter, det er fint, at vi har dem og vi har dem på internationalt niveau, dem kan vi godt være bekendt – men det er ikke det etablerede kulturliv, jeg tænker på.

Hvis man skulle være lidt kort i sin definition og prøve at sige med et enkelt ord, hvad kultur er for noget, fik jeg en udmærket definition engang i en diskussion for nogle år siden, hvor der var en, der sagde: Kultur, jamen det er ganske enkelt en telefonpæl! Og så tænker man: Var det en vittighed, eller hvad ligger der egentlig i det? Jamen det er egentlig et ganske udmærket udtryk, for denne telefonpæl er frembragt af et kultursamfund, den er blevet til igennem en teknologisk og kulturel udvikling; man har fundet på den tekniske funktion omkring en sådan telefonpæl, og man har noget at bruge den til. Den skal nemlig bruges til kommunikation, den skal bruges til at formidle noget til andre.

Og det er jo netop det, det drejer sig om. Kultur er kommunikation på en lang række felter. Og for mig at se er noget af det vigtigste i vores kulturformidling til andre lande at gøre os klart helt nede på det almindelige plan: Hvad har vi at give de andre?

Det vil så konkret sige, at det er noget med en artikel, som bliver oversat og bragt i en udenlandsk avis eller et tidsskrift. Det er tanken om vores folkehøjskole, som vi prøver at eksportere, det er udveksling af skoleelever og studerende. Ja, det er såmænd så enkelt som turister, som sidder og snakker sammen ved et kaffebord på en campingplads; eller polske landmænd, som kommer på skole i Danmark; eller tv-udsendelser. Jo, der er mangfoldighed i kulturformidlingen.

Denne form for kulturformidling er jo ikke styret og skal heller ikke styres, men det er måske den mest betydningsfulde, når det kommer til stykket, især når vi tænker på Østlandene, som jo har været særligt på tale her i dag. I en

tid, hvor disse lande har vanskeligheder med at finde ud af, hvilken styreform de egentlig skal have, hvordan de skal skrue deres nye politiske system sammen, tror jeg, det er vigtigt, at vi ikke kommer anmassende med store forkromede løsninger; dér er det kontakt på det menneskelige plan på så mange forskellige felter som muligt, der kan være dem til størst hjælp.

I denne form for definition af kultur som en slags telefonpæl, for at sige det på den måde, er der naturligvis ikke nogen underkendelse af de mange initiativer og aktiviteter, som kulturministeren har redegjort for i sin redegørelse. De er gode og rigtige og værdifulde, ingen tvivl om det. Jeg har blot villet pege på, at kultur er et meget omfattende begreb, i bedste forstand et folkeligt begreb.

Lad mig lige nævne nogle konkrete ting til sidst. Det er blevet fremhævet tidligere, at vi skal passe på ikke at glemme det nordiske. Jeg havde ellers forventet, at jeg skulle have en ny lille dyst med hr. Duetoft på det punkt, men det blev der ikke lagt op til i dag. Hr. Duetoft var positiv over for det nordiske, og det glæder jeg mig over. Tidligere har vi set, at netop Centrum-Demokraterne har haft øjnene rettet temmelig meget sydpå. Det er også i orden, men det må ikke være så meget, at vi glemmer det nordiske bagland.

Vi må ikke glemme at pleje vort nordiske kulturelle samarbejde. Det har jo en særlig dimension i og med, at vi har sproget tilfælles.

Jeg vil bekræfte, at vi har samme syn som ministeren, når det gælder kulturpolitikken i forbindelse med EF. Vi mener ikke, det er noget, der hører til i vores organiserede EF-sammenhæng.

Jeg vil også nævne, at det er værdifuldt, at vi på det politiske plan tager kontakt til vore nabolande. Jeg kan nævne, at vi fra Kristeligt Folkepartis side havde en af vore unge i Estland i sidste uge. Vi har også haft kontakt til DDR og andre lande.

Det er vigtigt, at vi også som politiske partier tager kontakt til disse lande for at formidle vore tanker om demokrati, således at de har nogle tanker og visioner at bygge videre på, når de skal strikke deres eget system sammen.

Jeg skal til slut blot glæde mig over alle de mange initiativer, der er nævnt i ministerens redegørelse, og opmuntre kulturministeren til at arbejde videre inden for den økonomiske ram-

[Lysholm Christensen]

me, som er til rådighed, for vi må jo erkende, at pengene ikke er så store i øjeblikket. Vi har i hvert fald ikke mod på at medvirke til at skaffe flere penge på dette punkt. Jeg synes endda, at det er lidt paradoksalt, at vi nu begynder at skære en hel masse på den hjemlige folkeoplysning, så på den baggrund er vi i hvert fald ikke parat til at putte flere penge i denne kasse.

(Kort bemærkning).

Duetoft (CD):

Nok er der afspænding i verden, men så megen afspænding er der da heller ikke, at Kristeligt Folkeparti og CD ikke lige skal tage en lille dyst.

Jeg har intet andet sagt i dag, end hvad vi har sagt hele tiden. Jeg har aldrig nogen sinde rettet skytset mod Nordisk Råd eller det praktiske samarbejde i Norden.

Det, jeg har rettet skytset mod, er de mennesker i Danmark, der tror, at dansk kultur og den nordiske kultur står alene her i verden. Der er det stadig væk min påstand, at vi intet nyt fra Norden har fået siden vikingerne. Det har jeg sagt fra denne talerstol før, og det mener jeg stadig væk.

Søren Hansen (S):

En af verdens meget store komponister fylder den 9. juni 125 år. Han fejres over en stor del af verden, i England, i Amerika. I England er der for resten lige – tror jeg – i disse dage ved at blive etableret et stort internationalt institut for denne komponist. Opgaven for instituttet er at forske, at udgive musikken, at udbrede den, sådan at denne verdensberømte komponist kan nå endnu længere ud, end han allerede er nået.

Han er kendt i hele verden, men ikke ret meget hos os selv. Det er ikke, fordi komponisten er hverken østriger eller tysker eller spanier eller russer. Komponisten er faktisk så dansk, som man overhovedet kan være. Hans navn er Nielsen.

Carl Nielsen, et åndfuldt guldæg, der blev lagt lige midt i vores egen andegård. Alligevel er det alle dem derude, Sir John Barbarolli og hans orkester i Manchester og Bernstein og New York Filharmonikerne og nu folkene bag i England, der skal komme og fortælle os her i Danmark, at sådan et beåndet guldæg har vi fået lagt her hos os. Og alt imens står vi tilbage stort set uden rigtig at foretage os noget.

Det lille eksempel med en stor dansker viser for det første, at vi har en soleklar kulturpolitisk forpligtelse, men jo også en mulighed i denne omstændighed. Men det viser også, at når vi ikke gør noget, går vi glip af en masse muligheder, også en hel masse økonomiske muligheder, som sådan en komponist eller sådan et guldæg kan lægge af sig. Det er tosset at overlade det til andre. Og det er det, vi gør, og det er det, vi har gjort.

Dette eksempel rammer naturligvis den nuværende kulturminister, men med tilsvarende styrke rammer det tidligere kulturministre, herunder også tidligere socialdemokratiske kulturministre; måske lige med den forskel, at nu er det altså i denne ministers tid, at han kommer til at fylde 125 år. Men som sagt rammer det både den nuværende og tidligere kulturministre, at det står sådan til.

Men når det kommer til stykket, er det måske først og fremmest en anklage mod den danske mentalitet: Her må vi ikke være noget, selv om vi er det! Og i hvert fald må vi ikke være noget, hvis man er det lidt seriøst. Det går bedre, hvis man er bestyrer af et tv-program.

Eksemplet viser, hvordan det går, når vi ikke sætter kraft, når vi ikke sætter evne, når vi for den sags skyld ikke sætter ånd ind på at udnytte det åndrige, der lykkeligvis indimellem tilsmiler også dette land.

Forudsætningen for at udveksle, for at eksportere vores kunst og vores kultur er, at vi bliver meget bedre til at kende eksistensen af geni og talent her i landet og så at pleje og udvikle det geni og det talent, der er til rådighed. Det skulle vores kulturpolitik se at blive meget, meget bedre til. I stedet for fremsyn på punkter som disse synes jeg, der mere og mere er tendens til – det synes jeg også debatten her i og for sig peger på – at det er et pernittengrynet bogholderprincip, der styrer udviklingen. Vi ville komme meget, meget længere, hvis vi lod begejstringen og erkendelsen af geni og talent være styrende, og som sagt: Hvis ikke vi selv opdager det, så er der folk ude omkring, der er kvikke nok til at opdage talenterne også på vores boldgade. Det er tosset, at vi overlader indlysende danske kulturopgaver til andre end os selv.

Med disse ord vil jeg gerne give hr. Duetoft ret i den påstand, hr. Duetoft fremførte i sin ordførertale, nemlig at den største fare for

[Søren Hansen]

dansk kultur er vores eget matte øje, som Oeh-lenschläger allerede skrev om, da han skrev Guldhornene.

Steenholdt (Grønl.):

Jeg vil gerne starte med at sige, at kulturen har ingen grænser, ikke engang mod nord. Så sent som i går behandlede vi i Stockholm i Nordisk Råds Kulturudvalg, som jeg er medlem af, et forslag fra Grønland om at bygge et kulturhus i Nuuk. Det er derfor, jeg vil benytte lejligheden til at rette Folketingets partiers blik mod Grønland, mens sagen om kulturhuset er varm. Denne sag kan også få betydning for den danske kulturudveksling med udlandet. Kulturministeren er bekendt med sagen. Jeg har netop fået besked fra vores landsstyremedlem for kulturelle områder, at de har talt om sagen, da de mødtes sidste måned.

Lige siden vi begyndte at tale om bygning af et kulturhus i Grønland, har jeg af forskellige grunde været engageret i tanken. Der er det uheldige ved tanken, at man bl.a. med sideblik til Kulturhuset i Reykjavik kunne forledes til at tro, at bygningen af et kulturhus i Grønland er baseret på den velkendte talemåde: »Sådan et må vi også have i Grønland«. Sådan er det imidlertid ikke. De folketingsmedlemmer, som har været i Grønland og ved selvsyn har konstateret tilværelsen deroppe, vil nok give mig ret i, at der i det grønlandske samfund er behov for en sådan institution.

Som bekendt har det grønlandske samfund i løbet af en ganske kort periode gennemgået omfattende strukturændringer, ændringer, som har ført til en udtalt rodløshed. I den retning er den grønlandske kultur ikke gået ram forbi. Tværtimod er den voldsomme udvikling gået meget stærkt ud over den kulturelle grønlandske arv.

I bestræbelserne på at give det grønlandske hjemmestyre et indhold er det ikke mindst væsentligt, at vi som samfund har en fortid, som vi kan være stolte af. Vi lægger megen vægt på, at vi også udadtil såvel mod Øst som mod Vest kan understrege, at vi har en fortid, som er værd at mindes. Det nye grønlandske samfund skal så hurtigt som muligt finde en levemåde, som den grønlandske kultur kan bygge videre på.

Det er sådanne tanker, der gør det ønskeligt, at der bygges et kulturhus i Grønland. Planerne er som bekendt ikke så fremskredne. Det er

svært at sige, hvor meget mon det kommer til at koste med sådan en institution. Imidlertid har Grønlands hjemmestyre og Nuuk Kommune givet tilsagn om at betale 2/3 af anlægsudgifterne, ligesom Grønlands hjemmestyre og Nuuk Kommune har givet tilsagn om at betale driften af et sådant foretagende. Under disse omstændigheder synes opgaven ikke at blive en tung økonomisk byrde for Danmark, ej heller for de nordiske lande.

Det er på denne baggrund, jeg varmt kan anbefale over for Folketingets partier, at man går videre med ideen. Et enigt Danmark i Nordisk Råd om at anbefale et kulturhus i Nuuk må være et godt udgangspunkt under sessionen i Reykjavik i marts måned.

Kulturministeren (Ole Vig Jensen):

Jeg vil gerne takke ordførerne for en velvillig modtagelse af redegørelsen. Der var forskellige holdninger, forskellige grader af begejstring. Der var også skeptikere; sådan er det jo. Men jeg er glad for den seriøse behandling, man har forsøgt at give redegørelsen. Det fortjener det emne, der er til debat. Det er jo et emne, som ikke slutter med debatten i dag i den almindelige meningsudveksling mellem Folketingets partier, men må holdes levende ikke blot i huset her, men i høj grad af de mange, som ud over det ganske land – såmænd også mange i udlandet – følger dette emne med interesse.

Jeg skal forsøge at give kommentarer til de enkelte ordførere til en række af de synspunkter, som har været fremme.

Hr. Jimmy Stahr var den første, og han fandt, at der i redegørelsen var få realiteter. Jeg forstod på hr. Søren Hansen, at han fulgte dette pænt op. Jeg mener, at de to udmærkede socialdemokratiske folketingsmedlemmer bør læse grundigere på redegørelsen. Naturligvis omfatter den ikke alt. Naturligvis skal der være plads til andre synspunkter, initiativer, i debatten.

Hr. Jimmy Stahr siger, at på baggrund af den konference, der blev afholdt i Brandbjerg – og som jeg mener at vi ud fra et kulturpolitisk synspunkt har haft megen glæde af – har det ført til meget lidt. Jeg tror, hr. Jimmy Stahr sagde: kun et møde med Dansk Kunstnerråd.

Jeg er nødt til at sige, at denne konference i Brandbjerg faktisk har ført til meget mere. Jeg ser her bort fra, at der er kommet en udmærket rapport, som jeg har forstået giver anledning til

[Kulturministeren]

megen god debat i kulturelle kredse. Både den og hr. Peter Duelunds rapport i samme forbindelse betyder noget for opfølgningen af Brandbjergkonferencen. Siden er der jo sket det, at vi i Kulturministeriet har afsat midler til og også ansat en kulturattaché i Bruxelles.

Vi er i disse uger i gang med at etablere et litteraturinformationscenter, noget, der har været til debat i ganske lang tid. Det ser altså dagens lys i den kommende tid. Netop i næste uge, tror jeg, afholdes der møde mellem de implicerede parter, som vi har ønsket skal have deres synspunkter med i den endelige udformning. Derfor tror jeg, at den sag er kommet godt i gang.

Vi har siden nedsat det også i dag omtalte kontaktorgan mellem Udenrigsministeriet, Undervisningsministeriet og Kulturministeriet. Vi har oven i købet – det er så en oplysning til fru Ingerlise Koefoed – afsat midler til det pågældende kontaktorgan, sådan at de ideer, de måtte have, de projekter, de gerne ser fremmet, vil vi også være i stand til at sætte økonomiske midler bag, måske ikke til alle de gode ideer og tanker, men der er penge bag i det videre forløb.

Jeg må også minde om, at siden Brandbjergkonferencen er der på finansloven afsat 1 mio. kr. dels til stipendier til vore studerende på de kunstneriske uddannelser, dels til fremme af projekter i al almindelighed i kulturudvekslingen med udlandet.

Vi har i Kulturministeriet siden Brandbjergkonferencen som ønsket af en række deltagere udarbejdet en pjece om kulturstøtteordningerne i EF.

Det er derfor min opfattelse, at i den tid, der er gået siden Brandbjerg, er der sket ganske meget, og i den kommende tid vil vi fortsætte opfølgningen med møder med andre grupper inden for den kulturelle sektor, som gerne vil have lejlighed til at give deres synspunkter til kende i tilrettelæggelsen af den samlede kulturpolitik på dette område, som specielt har knyttet sig til Brandbjergkonferencen.

Jeg kunne måske sige i tilslutning til kontaktorganet, at vi jo også i forbindelse med den fremtidige anvendelse af Danmarks Hus i Paris forventer inden så længe at kunne træffe de nødvendige beslutninger med det sigte at sikre finansiering af en del af de projekter og aktiviteter, vi gerne vil fremme herfra.

Hr. Jimmy Stahr sagde også, at vi over for Østeuropa var alt for tilbageholdende og slet ikke var kommet i gang. Det er faktisk ikke tilfældet. Jeg synes, at de synspunkter, som hr. Jimmy Stahr gav til kende, om at fremme udvekslingen på en række felter inden for det kulturelle liv med den bredde, vi opfatter det i Danmark, er rigtige. Det er også regeringens opfattelse, og derfor har vi allerede støttet de første initiativer, som kan sikre en dansk udveksling med østeuropæiske lande.

Jeg lægger i denne sammenhæng stor vægt på – jeg tror, det var fru Ingerlise Koefoed, der var inde på det spørgsmål – at vi ikke her møder op som bedrevidende, som formyndere, men at vi er til rådighed i den udstrækning, hvor folk i de østeuropæiske lande gerne vil gøre brug af vore erfaringer, vor viden og det, vi kan bidrage med i forbindelse med den demokratiske udvikling, den demokratiske proces, de nu skal have sat i gang.

Vi har altså taget de første initiativer på folkeoplysningsområdet. Det får mig til at sige ved denne lejlighed – det bliver også et svar til adskillige, som har været inde på spørgsmålet – at det netop var Det Danske Kulturinstitut, der havde det første væsentlige initiativ på folkeoplysningsområdet ved en konference og en udstilling i Ungarn, hvor danske folkeoplysere i øvrigt mødtes med tilsvarende engagerede og interesserede i dette land. Og jeg ved, at Det Danske Kulturinstitut som andre har planer om at udvikle disse muligheder i overensstemmelse med ønsker, som måtte komme fra disse lande, og disse ønsker er på vej. Hr. Helge Sander var i øvrigt inde på det samme spørgsmål.

Det gælder også, når hr. Jimmy Stahr mener, at f.eks. højskolen skulle have noget at byde på i denne sammenhæng. Jamen hr. Jimmy Stahr, det sker allerede. Allerede før den sensationelle udvikling, vil jeg kalde det, som pludselig løb stærkt i de østeuropæiske lande, havde den danske højskolebevægelse etableret kontakter for at genoplive højskoler, som igennem 40–50 år ikke har kunnet fungere. Det gælder i Polen, og det gælder i Ungarn – for nu at tage to eksempler, jeg har præsent.

Så den danske højskolebevægelse er fuldt opmærksom på de muligheder, og der er som sagt også et ønske hos de pågældende lande. Dermed kommer det til at passe pænt sammen. Dansk Folkeoplysnings Samråd, der jo dækker

[Kulturministeren]

brede kredse i dansk folkeoplysning, har et internationalt udvalg – det har højskolebevægelsen i øvrigt også – og det arbejder på dette felt på samme måde, som jeg netop omtalte at højskolen gør.

Hr. Jimmy Stahr kom med forslag til et nyhedsbrev. Nu er det jo ikke, om jeg så må sige, i sig selv kulturudviklende, men det er, tror jeg da i øvrigt, et udmærket forslag. Det har vi også – vist endda før min tid, men også i min tid – vendt i Kulturministeriet for at se, hvordan vi måske kunne formidle bedre på feltet, hvor et nyhedsbrev kunne være en af vejene at gå. Jeg har noteret mig det til videre overvejelse. Jeg synes ikke, ideen er dårlig, men det er et spørgsmål om at kunne overkomme opgaven arbejdsmæssigt og finansielt.

Og til sidst til hr. Jimmy Stahr i denne omgang: Investerings synspunktet var inde i billedet, det har vi også drøftet ved andre lejligheder. At bevilge penge til kulturelle aktiviteter kan også være en investering i mere traditionel forstand. Jeg tror, synspunktet er rigtigt. Det er også grunden til, at jeg i den kulturpolitiske redegørelse for nu snart et år siden lagde op til, at vi i Kulturministeriet ville gå videre med et arbejde, som kunne belyse værdien af kulturelle investeringer.

Det arbejde er faktisk allerede i gang. Det viser sig at være en meget stor opgave, men vi allierer os med gode folk og kræfter uden for Kulturministeriets regi, og det arbejde venter vi os resultater af i løbet af et stykke tid. Men som sagt er det mere krævende, end vi umiddelbart forestillede os. Det er rigtigt at få belyst det; det er jeg enig med hr. Jimmy Stahr i.

Over for fru Eva Møller vil jeg gerne kvittere for den udmærkede konstatering, at det er vigtigt i det internationale samarbejde ikke blot at interessere sig for forsvars- og sikkerhedspolitiske spørgsmål, økonomiske, erhvervspolitiske og uddannelsesmæssige spørgsmål, men også at tage den kulturelle dimension med i det internationale samarbejde. Jeg synes, det er vigtigt at få det understreget, og det er jeg glad for ved denne lejlighed, for vi får brug for i den videre udvikling af det internationale samfund at give den kulturelle dimension større vægt. Jeg vil lægge vægt på, regeringen vil lægge vægt på, at vi netop har det perspektiv for øje i det videre samarbejde, der skal udvikles med de østeuropæiske lande.

Til fru Ingerlise Koefoed vil jeg sige – idet jeg i øvrigt takker for et, synes jeg, meget velovervejet indlæg – at Kulturministeriet ikke har beskåret midlerne til kulturudveksling med udlandet. Det er jo en debat, vi indimellem må tage, men det har vi faktisk ikke. Nu har jeg ikke tallet præsent, men jeg tror oven i købet, det er sådan, at vi på det seneste har opprioriteret den opgave. Så kan man altid diskutere, om det er nok, men jeg medgiver, at det er en vigtig opgave at være opmærksom på, også ud fra en økonomisk synsvinkel, i de kommende år. Der er jo noget, vi kan samarbejde om.

Med hensyn til kontaktorganet har jeg understreget vigtigheden af, at vi har fået det, og at det nu også har vi midler til arbejde med. Derfor vil jeg lige sige til fru Ingerlise Koefoed, at det altså ikke er sådan, at kontaktorganet kun kan få fremmet ideer og projekter, hvis de kan få andre til at finansiere dem. Men det er stadig meget velkommen, hvis man fra privat side vil være med til at finansiere gode ideer og projekter, gerne i et samarbejde med det offentlige. Jeg mener, vi allerede har rimeligt gode erfaringer.

Fru Ingerlise Koefoed sagde, at vi har utrolig meget at bidrage med fra dansk side, når det gælder det kulturelle, og fremhævede en række enkeltområder. Jeg er ganske enig. Det er vel ikke for meget sagt, at vi på en række områder inden for det kulturelle kan siges at have meget stor opmærksomhed, ja, hvor vi kan præstere noget af det bedste i verden – hvis vi skal citere andre. Det synes jeg vi skal være meget lykkelige for, det skal vi værne om.

Men det kommer til at stå lidt i modsætning til det andet synspunkt, at vi ikke gør nok. Jeg mener, at vi aldrig kan gøre nok, men vi gør faktisk ganske meget. Vi har et højt niveau sammenlignet med de allerfleste andre lande. Den udvikling skal vi fortsat sikre.

Fru Ingerlise Koefoed så gerne, at vi blev et kultureksportland. Det gør jeg også, og jeg tror, at en række kvaliteter på det kulturelle område, som vi selv har gode erfaringer med, kan vi udmærket formidle, ja, måske endda eksportere til andre. Der er områder, hvor det allerede sker på ganske spændende vis.

Fru Ingerlise Koefoed beskæftigede sig ganske kort med det, hun kaldte Eureka-modellen. Det forstår jeg meget vel, fordi fru Ingerlise Koefoed jo var forhindret i at være til stede, da vi sidst havde debatten.

[Kulturministeren]

Der er blot én ting, jeg vil sige i dag, når fru Ingerlise Koefoed siger, at opfattelsen ved den sidste debat var, at det ikke var nødvendigt, det går af sig selv – det var en form for citat af den debat, der foregik. Jeg mener faktisk ikke, det er rigtigt. Jeg mener, synspunktet var – som jeg husker det, det var i hvert fald mit – at de opgaver, man gerne vil have løst i den Eureka-model, der er lagt frem, faktisk godt kan løses inden for de organer, der allerede eksisterer: Europarådet, Nordisk Råd, EF, UNESCO osv. Det er en lidt anden holdning til spørgsmålet. Intentionerne i det pågældende forslag og den pågældende model er på mange måder rigtige, og jeg mener også, de vandt tilslutning ved den lejlighed, hvor vi diskuterede det.

Hr. Helge Sander lagde vægt på det brede kulturbegreb, hvad også fru Marianne Jelved gjorde. Hr. Helge Sander gjorde særlig opmærksom på et område inden for idrætten ud over den betydning, det i øvrigt kan have, at man internationalt søger at aftale, skal vi kalde det fælles spilleregler, og specielt fremhævede han problemerne omkring doping, som jo helt aktuelt er til debat i disse dage herhjemme.

Jeg synes, det er værd at fremhæve netop det område som et, hvor vi har behov for internationalt, i fællesskab, at løse de problemer, der knytter sig til misbrug. Der er jo konventioner, som de fleste lande har underskrevet – vi har også – men spørgsmålet er i lige så høj grad at få landene til at leve op til konventionernes indhold og dermed sikre, at der ikke kan ske misbrug, altså doping.

Jeg mener i øvrigt, at den udvikling, der er i gang overalt i øjeblikket, bekræfter, at der er gode muligheder for, at vi i den kommende tid kan komme det misbrug til livs, som finder sted blandt en masse eliteidrætsudøvere verden over. Jeg mener personlig, at problemet er meget lille herhjemme, men vi ved jo, at det eksisterer, og at en del af vores problem hænger sammen med, at vi ikke har fælles internationale regler, f.eks. for fri handel med nogle af disse stoffer. Her er en vigtig opgave at prøve at løse internationalt. Det medvirker regeringen selvfølgelig gerne til.

Til fru Pia Dahl: Ja, det var jo en præsentation af kendte standpunkter, når det gjaldt offentligt støttet kultur. Det var der ikke så meget nyt i. Jeg har en enkelt bemærkning, som mere går på noget principielt, nemlig spørgsmålet om gensidig tolerance og respekt.

Fru Pia Dahl nævnte bygningen af en moské i Danmark, som jeg ikke kender meget til, men som jeg også har set omtalt. Nu er der det ejendommelige ved at fremhæve det projekt, at det lige bestemt er et privat organiseret og finansieret projekt, har jeg forstået, uden offentlig støtte og indblanding.

Det andet, jeg har lyst til at sige, er, at den gensidige tolerance og respekt lige netop er værd at fremhæve i denne sammenhæng. Jeg minder om, at Danmark har et betydeligt antal kirker i udlandet. Jeg har netop vekslet ord med kirkeministeren om det: Vi har mere end 20 danske kirker i udlandet, som har fået lov til at etablere sig, og som betyder meget også som kulturelle samlingssteder, kulturelle aktivitetssteder. Det er vigtigt, at vi værner om den gensidige tolerance og respekt for hinanden. Derfor havde jeg lyst til at sige det.

Til fru Marianne Jelved vil jeg godt sige, at jeg synes, det er vigtigt at fremhæve den opfattelse, man har nogle steder, at man frygter internationaliseringen, man føler at komme ud for en afhængighed, som man ikke kan lide. Jeg mener ikke, der er grund til denne frygt. Jeg deler den ikke, men jeg indrømmer, at man meget nemt kan møde synspunktet.

Det gælder, som fru Marianne Jelved sagde, om at skabe nye rammer for kulturelle og folkelige fællesskaber, herunder også i kommuner og i amter, når det drejer sig om at fremme kulturudvekslingen med udlandet. Jeg tror ikke bare det er et nationalt anliggende, det er ikke bare et anliggende for staten og de store organisationer, de store institutioner. Det er også et spørgsmål om at komme ud i lokalsamfundene og fremme kulturudvekslingen med andre landes befolkninger. Det er, mener jeg, en udvikling, der allerede er godt i gang.

Fru Marianne Jelved efterlyste også nedsættelse af et udvalg, som kunne forberede en litteraturlov. Hertil vil jeg sige i dag, at det også er i mine tanker. Jeg har før nytår fået et forslag tilsendt fra Forfatterforeningen. Før jeg tager stilling til det videre forløb – det har jeg også meddelt Forfatterforeningen, i hvert fald den tidligere formand – vil jeg afvente den rapport, som er meget tæt på at være færdig, og som var et resultat af konferencen i Skælskør, hvor bogen jo var til debat, med mange gode synspunkter og forslag i denne forbindelse.

[Kulturministeren]

Inden vi tager fat på det spørgsmål, synes jeg det var rart at se den endelige rapport. Derefter har jeg tænkt mig at tage et møde med Forfatterforeningen – det har jeg lovet dem, og det lever jeg selvfølgelig op til – og så kan det meget nemt blive resultatet, at der nedsættes et udvalg for at se på en sådan lovgivning.

Man kan umiddelbart undre sig over, at vi har en lovgivning, når det gælder en række andre områder: musik, teatre, museer osv., men vi har ingen, når det gælder litteratur. Også jeg har såmænd undret mig.

Hr. Duetoft fremhævede i forlængelse af fru Marianne Jelveds indlæg betydningen af regionernes kulturudveksling, som jeg allerede har bekræftet som noget, tror jeg, der vil vinde frem i de kommende år som noget værdifuldt.

Hr. Duetoft fremhævede også turismens betydning i denne sammenhæng. Det er der selvfølgelig ingen tvivl om, men det afhænger naturligvis af, hvordan man formidler sin turisme. I den udstrækning vi forsøger at gøre det i Danmark – vi har jo et samarbejde med turistorganisationerne, søger at skabe bedre muligheder for besøg på vore museer; tag et helt aktuelt eksempel, nemlig ønsket om, at Det Kongelige Teater også i nogle uger om sommeren kunne være åbent og tilgængeligt for turister, også som et led i den kulturelle udveksling – kan jeg kun sige, at det er vi meget åbne over for, og det er et samarbejde, der allerede eksisterer.

Min taletid er udløbet, og derfor skal jeg ikke nu tage stilling til spørgsmålet om Danida, men hvis jeg må have lov, hr. formand, at svare en enkelt ordfører, som jeg ved skal videre.

Det er hr. Søren Hansen, der harcelerede – sådan vil jeg opfatte det – noget over, at vi ikke i højere grad var opmærksom på, at komponisten Carl Nielsen skal fejres i år. Nu mener jeg, at det mest spændende da er, hvis det markeres i udlandet, og det sker ifølge hr. Søren Hansen allerede. Må jeg dertil føje, at det er vi også fuldt opmærksom på herhjemme, idet der er nedsat et særligt Carl Nielsen-udvalg under Musikrådet, som har fået til opgave at fremme alt det, der kan fremmes i anledning af en så markant begivenhed. Og så vidt jeg er orienteret, er der mange projekter og arrangementer under forberedelse.

Derfor kan jeg kun sige til hr. Søren Hansen, at det står bedre til, end vi fik indtryk af her; det mener jeg helt bestemt.

Jeg skal gerne vende tilbage til de øvrige ordførere i næste omgang.

Jimmy Stahr (S):

Jeg skal takke for kulturministerens svar til mig. Jeg mener ikke, at det fører til noget, at vi står her og diskuterer frem og tilbage, hvad kulturministeren mener, der er sket efter Brandbjergkonferencen, for det kan meget let gå hen og blive en strid om ord.

Når kulturministeren siger, at det, at der er blevet afsat 1 mio. kr. ekstra på finansloven, har noget direkte med Brandbjergkonferencen at gøre, så må jeg måske tro, at det har det. Jeg ved – nu nævner ministeren også andre ting – at kulturattachéen i Bruxelles er en direkte følge af Brandbjergkonferencen. Jeg mener faktisk, at jeg har hørt om det. Allerede ovre på Brandbjerg havde jeg hørt om det ad anden vej.

Jeg synes heller ikke, at der er grund til at tage den diskussion her, for sådanne konferencer fører jo frem og tilbage. Jeg nævnte bare, at i redegørelsen stod der, at efter den konference var der holdt et møde med Dansk Kunstnerråd. Derfor tog jeg det frem, og så håbede jeg, at der var sket noget mere. Det er jeg nu blevet bekræftet i; der er altså sket noget mere, og det takker jeg for.

Så siger ministeren, at højskolebevægelsen gør nogle ting med hensyn til Østeuropa. Det synes jeg er fint, og det ved jeg udmærket godt at den gør, men det, jeg sagde, var: Hvad gør ministeriet aktivt for at hjælpe dem og støtte dem og eventuelt provokere nogle flere ting frem? Det synes jeg er vigtigt.

Det eneste overhovedet, min kritik af ministeren gik på i denne sammenhæng, var, at jeg ønskede en mere fremadrettet indsats. Jeg ønskede i virkeligheden, at jeg kunne rose ministeren endnu mere, end jeg normalt gør, at jeg virkelig kunne føle, at der skete noget.

De 2–3 punkter, jeg ikke nåede i min indledende ordførertale, vil jeg lige nævne meget kort.

Filmområdet er et af dem, hvor ministeren og ministeriet kan være aktive måske uden at bruge for mange penge, fordi danske filmarbejdere allerede har lagt en god grund med Oscars og andre belønninger. Det bør vi følge op, og her skal ministeren være hurtig, for den glæde, vi har af, at de gør noget, varer jo desværre kun kort. Allerede om et par år er der ingen, der hu-

[Jimmy Stahr]

sker dansk film mere, hvis det ikke er fulgt op lige med det samme. Derfor kan det ikke nytte at nedsætte et udvalg, der skal gøre det og det i løbet af 1 år eller 2. Det skal faktisk gå hu hej, vilde dyr, når interessen i udlandet er der.

Det samme vil jeg – og dér er jeg så lidt foran udviklingen – sige til ministeren med hensyn til jazzmusik. Danmark er verden over kendt for sin indsats for jazz, og København står for mange udlændinge som et jazzcenter i Europa. Jeg vil sige til ministeren, at der i øjeblikket er ved at ske en forringelse af miljøet på dette område her i Danmark, og jeg tror, at ministeren kunne gøre noget. Ministeren kunne hjælpe til, måske med lidt penge, måske bare ved at gå aktivt ind i sagen, sådan at vi sikrer os, at København, som det jo især er, men også Århus, stadig væk er et europæisk jazzcenter. Det synes jeg er meget vigtigt, og det være nævnt her, sådan at ministeren ligesom kan komme på forhånd med det.

Jeg mener også, at vores sportsfolk, ikke mindst fodboldspillerne, har gjort noget, som vi måske kunne følge op.

Her vil jeg igen lægge vægt på det, jeg sluttede med sidst – og så skal jeg ikke sige ret meget mere – nemlig at hvis kulturministeren snakkede lidt mere med industriministeren og pressede industriministeren lidt mere, så kunne vi måske få glæde af den gensidige påvirkning, der er mellem kultur og turisme. Det var jeg som sagt inde på i mit første indlæg, og det vil jeg endnu en gang understrege er meget vigtigt. Jeg mener, at industriministeren faktisk har en forpligtelse til at være med til at hjælpe os.

Specielt de to områder, jeg har nævnt i dag, film og jazz, ville være oplagte områder, hvor turisme og kultur spillede den samme melodi.

Ingerlise Koefoed (SF):

Jeg vil også godt takke ministeren for svarene og uddybningerne.

Det er da rigtig, tror jeg nok, at man i ministeriet ikke har beskåret midlerne til selve kultureksporten, og jeg fremhævede også, at man på finansloven i år har sat nogle nye ting, som ministeren også har omtalt: Man har arbejdet aktivt på et filmsamarbejde osv.

Det, jeg talte om, var, at man i Udenrigsministeriet havde skåret meget stærkt på presseudgifterne, og at man havde skåret på antallet af kulturattachéer og kulturrådsstillinger i udlan-

det. Jeg mener faktisk, at de stillinger er meget vigtige for at opretholde interessen for dansk kultureksport ude omkring og for at give os en orientering om, hvad der sker ude på kulturfronten, så vi kan tilrettelægge noget af vores kulturimport efter det for i det hele taget at fremme kultursamarbejdet.

Jeg talte om, at man i ministeriet, måske nødtvunget, var gået ind i den sparerunde, som alle andre ministerier var gået ind i. Det betyder – det håber jeg ikke at jeg fornærmer en bestemt minister ved at sige – at ressourcerne i hvert fald ikke er blevet meget bedre under denne minister. Og det betyder også for mig, at man generelt her i landet gør for lidt ud af at gøre kulturtilbudene stærkere og klarere også over for udlandet.

For mig er der ikke nogen modsætning i både at sige, at vi har en kulturlovgivning, der på mange måder er forbilledlig, og at sige, at vi ikke har penge nok, for jeg mener faktisk ikke, at vi har penge nok til at fylde de gode rammer, vi har, ud.

Det skal man ikke lægge en bestemt minister til last, for sådan har det været i mange år, men det kan man måske lægge kulturklimaet her i landet til last, og det må vi alle sammen arbejde på at forbedre. Jeg skal i hvert fald nok prøve at gøre mit, uden at jeg håber, det vil blive opfattet som en sur kritik af nogle ting, som velsagtens er der af nød, men som vi vel i fællesskab kunne prøve på at gøre bedre.

Det glæder mig, hvis det er forbigået mig, at kontaktorganet har fået nogle flere midler at arbejde med. Det er i hvert fald nyt for mig. Det seneste, jeg har hørt, men det er lidt siden, er, at de ikke havde nogle midler, men det tager jeg så til efterretning.

Som et eksempel på, at man ved at investere noget kan opnå en hel del, også for dansk kulturformidling i udlandet, vil jeg godt nævne et arrangement, der fandt sted under det dansk-franske kulturår. Man inviterede en række danske forfattere ned til Frankrig for at fortælle om dansk litteratur og deres egne værker. Jeg har for ganske nylig i hånden fået en liste over danske litterære værker, der takket være kultur-fremstødet Danmark-Frankrig vil udkomme i tiden fremover. Jeg kan herfra nævne bøger af Thorkild Hansen, bøger af William Heinesen, en bog af Johannes V. Jensen, en bog af Svend Åge Madsen, en bog af Ib Michael og en bog af

[Ingerlise Koefoed]

Carl Nielsen – den meget spændende »Levende Musik«, der er udkommet – Kirsten Thorups »Himmel og Helvede« og Saxos »Gesta Danorum«, for at vi skal have det hele med.

Jeg vil også nævne, at Herman Bangs »Ved Vejen« er udkommet i marts 1989, og man har gjort sig store anstrengelser, som vel kunne være hjulpet frem af Danmark, for også at få filmen »Katinka« vist i Frankrig, men det er mislykkedes. Dette siger jeg for at understrege betydningen af vågenhed – også økonomisk vågenhed – over for, hvad man kan gøre derude.

Til sidst vil jeg sige, at det er da meget kønt, at man altid taler om samarbejdet mellem kultureksport og erhvervseksport. Der er bare sket det sørgelige i de senere år, at erhvervslivet synes at være temmelig uinteresseret i at manifestere, fra hvilket land de kommer fra; de er meget mere interesseret i at manifestere, hvad de selv hedder, og hvilke varer de laver. Derfor kan man altså ikke altid være sikker på, at det vil være meget let at knytte kultureksport og erhvervseksport sammen, og derfor synes jeg stadig væk, det er meget vigtigt, at man også betragter kultureksport og kulturformidling som et medium og et middel i sig selv.

Pia Dahl (FP):

Hr. Duetoft rejste spørgsmålet i første runde om, hvorvidt den danske kultur er truet af muslimerne.

Dertil er jeg nok nødt til at sige: Ja, det er den faktisk, specielt på lidt længere sigt, for det ligger jo sådan, at den danske familie må knokle døgnnet rundt for at skaffe tilstrækkelig mange skatteydermidler til at opretholde muslimernes idylliske familiemønster. Det er altså den danske skatteyder, der sørger for, at muslimerne får tilstrækkelig tid til at undervise deres børn i deres kultur og undervise deres børn i deres religion og sørge for at komme i moskeen.

Det må nok betegnes som tossegodhed, og hvis vi skal eksportere noget kulturmæssigt, er det nok ikke denne tossegodhed, der er meget eksport i, og da heller ikke i en speciel arbejdsløshedskultur.

Dernæst vender jeg mig til ministerens bemærkninger om, at den moské, som eventuelt – forhåbentlig ikke set med Fremskridtspartiets briller – skal bygges ude på Amager, er privatfinansieret. Ja, det er den. Men den muslimske tro er jo i hvert fald ekspansiv, og kirken har derfor kun ét formål, nemlig at udbrede Islam.

Jeg nævnte det med gensidig respekt, og det gjorde jeg ud fra den betragtning, som jeg også nævnte, at vi ikke får mulighed for at bygge en kirke, hvis vi vil det. Kirker og den kristne tro er jo en del af vores samfundsgrundlag og vores kultur, men det ville vi ikke få lov til at dyrke i et muslimsk land. Nu taler kulturministeren om kirker i alle mulige andre lande, og jeg ved da godt, at de findes, men jeg er sikker på, at vi ikke ville få lov til at opføre en kirke i Saudi-Arabien, selv om vi selv ville betale for det. Jeg kan f.eks. nævne, at der i forbindelse med dronningens besøg i Saudi-Arabien i 1984, mener jeg det var, blev sendt en udsendelse, som Handelsbanken, så vidt jeg husker, havde produceret som et kulturfremstød i Saudi-Arabien. Det var hugget sønder og sammen, fordi dronningen naturligvis præsenterede som vores nationale stolthed vores kirker og gamle slotte, men man må altså ikke vise kirker, heller ikke tegninger af dem; ikke engang et kors må der være på skærmen. Den Kongelige Danske Ballet blev også kappet væk, fordi det var for uartigt at vise balletpigernes bare ben; dernede skal man som bekendt gå med lange kjoler.

Det er det, jeg mener med den gensidige respekt og den gensidige tolerance, og hvad det angår, mener jeg igen, at vi i Danmark er totalt håbløst tossegode.

(Kort bemærkning).

Helge Sander (V):

Da fru Pia Dahl i et tidligere indlæg kommenterede en artikel, som jeg har skrevet, der hedder »Nedlæg Kulturministeriet«, bliver jeg nødt til lige for en ordens skyld at understrege, at jeg i den artikel pointerede ønsket om, at vi i stedet for fik 21 kulturministerier netop for at styrke kulturen. Fru Pia Dahl har altså misforstået den tanke, som lå bag overskriften, og derfor kan fru Pia Dahl desværre ikke bruge den i den sammenhæng, hun gjorde her.

Kulturministeren (Ole Vig Jensen):

Der var et par ordførere, hvis taler jeg ikke nåede at få kommenteret; det vil jeg gerne gøre nu meget kort.

Jeg vil blot sige til hr. Duetoft yderligere – og det bliver delvis også et svar til fru Ingerlise Koefoed – at det er uomgængeligt, at Udenrigsministeriet på nogle områder har nedtrappet en del af deres aktiviteter. Men omvendt vil jeg si-

[Kulturministeren]

ge, at netop ønsket om at etablere kontaktorganet, at det er etableret, og at vi nu tilvejebringer midler, gør, at de opgaver, som vi fortsat gerne ser løst, også vil blive løst. Og der er et fortrinligt samarbejde på feltet mellem Udenrigsministeriet og dets repræsentanter og Kulturministeriet.

Er der opgaver, som man kunne forestille sig ikke ville blive løst, efter at den nye struktur er indført i Udenrigsministeriet, er det efter min mening opgaver, som vi må søge at løse i Kulturministeriet, og vi må om nødvendigt også søge at tilvejebringe midler, fordi der fortsat er opgaver, der skal løses.

Hr. Lysholm Christensen, forstod jeg, gav stort set tilslutning til redegørelsen, men mente dog også, at den ikke rummede så mange nyheder, selv om der var mange initiativer. Nej, det er der jo ikke for den, som følger interesseret med. Men der er faktisk tale om ganske mange initiativer.

På ét felt er jeg nødt til at gøre en enkelt bemærkning, og det er i anledning af det sidste synspunkt, hr. Lysholm Christensen omtalte, nemlig spørgsmålet om beskæringer i folkeoplysningen. Hvad den angår, er det uafviseligt, at der i den debat, vi har om den eksisterende folkeoplysningslov, er en besparelse på 50 mio. kr.

Men jeg må endnu en gang sige uden dog heller at gå helt tæt på denne gang, at det er noget, jeg ikke mener hr. Lysholm Christensen kan sige sig fri for at have et medansvar for – endda slet ikke. Derfor er det svært at stå her og prioritere mellem den opgave, der ligger i folkeoplysningsloven, og andre opgaver, vi gerne ser løst inden for Kulturministeriets regi.

Hr. Søren Hansen, som jeg ved desværre måtte gå, sagde til mig, at jeg måske havde misforstået noget. Han mente, at spørgsmålet om at fejre Carl Nielsen var et eksempel, og at det lige så let kunne have været Carl Th. Dreyer. Jamen lige netop Carl Th. Dreyer gjorde vi noget ud af. Jeg tog oven i købet som kulturminister til Paris og åbnede Dreyerudstillingen. Det lagde man stor vægt på, fordi det var en markant begivenhed, og det var det – det medgiver jeg.

Jeg tog faktisk også til Rom på kraftig opfordring og åbnede en anden vigtig udstilling, nemlig Thorvaldsenudstillingen, som også blev en mægtig succes i Rom. Sagen er altså, at vi fejrer de gode danskere, når der er god grund til det. Hils hr. Søren Hansen og sig det.

Jeg var glad for hr. Steenholdts indlæg og kan kun bekræfte, at der ingen grænser er, eller ikke mod nord, som hr. Steenholdt udtrykte det, når det gælder kulturen. Jeg kan bekræfte, at vi fra regeringens side gerne ser den tanke fremmet, som går ud på at etablere et Kulturens Hus i Nuuk. Vi har rejst spørgsmålet sammen med de grønlandske repræsentanter i Nordisk Ministerråd, og sagen er på dagsordenen videre frem. Det er vores indstilling, at vi skal søge at medvirke til, at de andre nordiske lande vil bidrage til, at et kulturhus i Nuuk kan rejses, endda på de ganske favorable betingelser, som grønlænderne selv har stillet op, i modsætning til Nordens huse i de øvrige lande.

Afsluttende vil jeg sige til hr. Jimmy Stahr, at jeg ikke mener, vi skal gå ind i nogen længere debat om, hvad der stod og ikke stod i redegørelsen. Men jeg vil blot sige til sidst, at når det gælder filmområdet, er jeg selv meget opmærksom på, at her er gode muligheder, også når det gælder om at gøre en indsats i udlandet. Det er vel netop et område, hvor private og det offentlige kunne gå sammen, og jeg mener faktisk også, det er ved at ske. Der er bl.a. under forberedelse et stort fremstød i USA, hvor de to Oscarbelønnede film jo har haft stor succes. Det vides endnu ikke på dette tidspunkt, om det er muligt at tilvejebringe alle de nødvendige midler, men initiativet er der. Og vi har jo netop Filminstituttet til på det felt at være den udførende kraft. I mange af de sager er det jo ikke Kulturministeriet selv, der skal gøre den praktiske indsats, ej heller altid tage initiativet. Men vi har en række organer, som vi med vilje har lagt kompetencen ud til. Filminstituttet er et af dem, og jeg mener, de er ganske opmærksomme på dette her.

Når det gælder jazzområdet, er der, medgiver jeg, en udvikling i gang i øjeblikket, hvor man måske med grund også fra vores side kunne interessere sig for jazzens muligheder fremover. Men lad nu folkene selv arbejde med sagen, som de er i fuldt sving med. Jeg vil gøre opmærksom på, at vi fra Kulturministeriets side har bidraget til, at radioens Big Band, som jo er meget velanskrevet og anerkendt rundt omkring i verden, har kunnet opretholdes på et tidspunkt, hvor deres eksistens var truet.

Fru Ingerlise Koefoed nævnte, at man under det dansk-franske kulturår inviterede forfattere ned, og at det efterfølgende har givet helt synli-

[Kulturministeren]

ge resultater. Det synes jeg er et godt eksempel på, at vi netop ved den slags initiativer og fremstød kan få nogle gode resultater. Det er en linje, vi gerne fortsætter, og der er jo allerede nye initiativer på vej flere steder i verden.

Kulturformidlingskontoen er i den sammenhæng jo ganske afgørende, især dens størrelse. Men jeg må sige, at så langt som jeg har kunnet følge, også i detaljen, anvendelsen af Kulturministeriets kulturformidlingskonto, forekommer det mig at være ganske imponerende, hvor langt den rækker, hvor utrolig mange repræsentanter for dansk kulturliv der får mulighed for at drage ud i verden, og i hvilken udstrækning vi støtter, at kunstnere og kulturfolk andre steder fra kommer til Danmark.

Til hr. Helge Sander vil jeg blot gøre følgende lille bemærkning om Kulturministeriets betydning: Når man gerne vil fremhæve det, kunne man jo også foretage det tankeeksperiment – men det skal kun være noget, hr. Helge Sander eventuelt kunne overveje – at nedlægge andre ministerier og lægge dem under Kulturministeriet, ud fra den betydning som Kulturministeriet og hele dets virke har.

Afsluttende vil jeg sige om Kulturinstituttet, som er en væsentlig samarbejdspartner for Kulturministeriet, at der er et ganske tæt samarbejde i øjeblikket i en række af de fremstød, som vi skal tilrettelægge, hvor dette samarbejde er utrolig vigtigt, og jeg er sikker på, at Kulturinstituttet er indstillet på at påtage sig væsentlige opgaver i den sammenhæng.

Til slut vil jeg blot bemærke, at det nye kontaktorgan også i denne forbindelse vil få ganske stor betydning, og jeg vil lægge megen vægt på, at kontaktorganet får knyttet gode forbindelser til en række af vore kunstneriske organer: Teaterråd, Musikråd, Museumsnævn osv., alle dem, som kan være med til at fremme en række af de initiativer, som kontaktorganet ud fra erfaring mener det vil være vigtigt at få fremmet i de kommende år.

(Kort bemærkning).

Lysholm Christensen (KRF):

Det, der bringer mig herop, er en bemærkning af kulturministeren om finansloven og besparelser. Vi vedkender os naturligvis fra Kristeligt Folkepartis side finansloven – den var vi med til at gennemføre – men vi pegede allerede dengang på nogle besparelser på kulturområ-

det, som ikke vandt tilslutning i regeringen, og som derfor ikke blev gennemført. Jeg mener heller ikke, at vi bandt os til, at der skulle spares ca. 50 mio. kr. specielt på folkeoplysningsloven; det var ikke udmøntet i finanslovforliget. Vi mener, der er områder i kulturlivet, hvor man ikke helt har levet op til den forventning, der følger med at få offentlig støtte. Det gælder f.eks. fifty-fifty-ordningen under filmloven, og det er det, der er baggrunden for min bemærkning her. Jeg synes, at pengene var bedre anvendt på folkeoplysningen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af lovforslag nr. L 158:

Forslag til lov om ændring af lov om kontrol med kemiske undersøgelser af mejeriprodukter, lov om foderstoffer og lov om handel med gødning og grundforbedringsmidler m.m.

Af landbrugsministeren (Tørnæs).
(Fremsat 18/1 90).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling**Erling Christensen (S):**

Der skal ikke herske tvivl om, at vi i Socialdemokratiet støtter en afbureaukratisering, hvor det er fornuftigt og rimeligt, og det ser ud til at være tilfældet med det lovforslag, som landbrugsministeren her fremsætter.

Derfor får det også vores støtte, hvis ministeren her kan bekræfte, at den faglige standard opretholdes på de laboratorier, som ministeren autoriserer. Konkurrencemomentet og den frie etableringsret nu må jo ikke influere på kvaliteten.

Vi har tidligere i dag i samråd med ministeren i Landbrugsudvalget talt om EF's nye foderstofdirektiv, som træder i kraft om nøjagtig to år. Ud fra det, ministeren fortalte, må jeg som gammel foderstofmand sige, at indholdet i direktivet ikke er godt.

Ministeren fortalte også, at Danmark stemte imod i EF. Det er godt. Når man i EF kun laver en negativliste, er det klart, at en sådan råvareliste ikke er udtømmende, og det sagde ministe-